

ДЗЮДО

күресінен КЮ және ДАН біліктілік дәрежелерін беруге арналған аттестациялау қызметінің және талаптарының тәртібі туралы ереже

Положение о порядке аттестационной деятельности и требований для присвоения квалификационных степеней КЮ и ДАН по борьбе ДЗЮДО

ДЗЮДО КҮРЕСІНЕН

КЮ және ДАН біліктілік дәрежелерін
беруге арналған аттестациялау қызметінің және
талаптарының тәртібі туралы
ЕРЕЖЕ

Алматы
«Қазақ университеті»
2021

ӘОЖ 796.082
КБЖ 75.715.9
А 90

2015 жылдың 17 қыркүйегінде Қазақстан Республикасы спорт және мәдениет Министрлігі спорт және дене шынықтыру бойынша Комитеті Төрағасы Е.Б. Қанағатовпен келісілген.

2015 жылдың 17 қыркүйегінде «Дзюдо федерациясы» Республикалық қоғамдық бірлестігі Президенті К.Х.Рақышевпен бекітілген.

Құрастырушы-авторлар:

А.Р. Житкеев - 6 дан, спортқа еңбегі сіңген шебері, философия докторы

В.Г. Масыгина - 5 дан, ХКСМ, п.ғ.магистрі

М.Н. Шепетюк - 6 ДАН ІУФ, Қазақстан Республикасы спортына еңбегі сіңген бапкер, педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор.

Т.З. Бибулин М.С - 6 ДАН ІУФ, жоғары ғ.к. бапкері

Н.И. Патопеня - Қазақстан Республикасы спортына еңбегі сіңген бапкер

И.С. Ақбергенов - 3 ДАН, Кокодан Дзюдо институты.

Рецензиялаушылар:

М. Мыктыбеков - Дзюдо федерациясының тұңғыш вице-президенті;

Н. Нуртазин - төреші директор, Олимпиядалық категорияның төрешісі;

А.Яцкевич - ұлттық құраманың бапкер-кеңесшісі, дзюдо сарапшысы

А 90 Дзюдо күресінен КЮ және ДАН біліктілік дәрежелерін беруге арналған аттестациялау қызметінің және талаптарының тәртібі туралы ереже. – Алматы: Қазақ университеті, 2021 ж. – 164 бет.

ISBN 978-601-04-5676-1

Ережені басылымға Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің Спорт және дене шынықтыру комитетінің РМҚК «Республикалық дене шынықтыру және спорт жөнінде оқыту-методикалық және аналитикалық орталығы» дайындаған - А.Т.Мыхыбаев.

Бұл оқу құралын Қазақстан Республикасындағы жаттықтырушылар мен спортшыларды даярлаудың негізгі бағдарламасы ретінде дзюдо секцияларында, мамандандырылған спорт мектептері мен спорт клубтарында оқу бағдарламасы ретінде пайдалану ұсынылады.

ӘОЖ 796.082
КБЖ 75.715.9

ISBN 978-601-04-5676-1

© А.Р. Житкеев, В.Г. Масыгина, М.Н. Шепетюк,
Т.З. Бибулин, Н.И. Патопеня, И.С. Ақбергенов, 2021

КІРІСПЕ

Дзюдо – әлемнің көптеген елдерінде таралған күрестің танымал түрі. Дзюдомен айналысушыларға ерекше талаптар қойылады және ағзаларына кешендік әсерін береді. Дзюдомен айналысу тұлға тәрбиелеуде дзюдошы жасөспірім балаларға ерекше әсерін береді. Дзюдомен айналыса отырып, жігерсіздікті және кемшіліктерді жеңуге, өзін өзгертіп, өз мүмкіншіліктерін тануға болады.

Дзюдо тарихы - бұл жауынгерлік өнердің заманауи спорт түріне айналу процесі.

Дзюдоның негізін қалаушы Дзигоро Кано өзінің өмірін жастарды тәрбиелеуге арнап, қоғамға қызмет етуде дәстүр мен инновацияны жеке дамумен ұштастыра білді. Дзюдоның пайда болуы жапондық жауынгерлік өнер дәстүрлерімен, өмірлік дағдыларымен және Дзигоро Каноның жеке басымен тығыз байланысты.

Дзигоро Кано - 1860 жылы 28 қазанда дүниеге келген. Ол ерте жастан батыстың әсері дәстүрлі шығыс ілімдерімен араласқан қатаң түрде білім алды. Кано әлсіз, бірақ өте дарынды бала болатын. Оның сыныптастарының жасы үлкен, білекті болатын. Олар үнемі Каноны қорлап, мазақ қылатын. Осылайша ол джиу-джитсуды - әлсіздерге күштілерді жеңуге көмектесетін жауынгерлік өнерді үйренуге шешім қабылдады.

Кано әдістері дзюдоны шығарушы бұрын-соңды қолданған немесе зерттеген ежелгі джиу-джитсу формаларына негізделген, бірақ ол өлтіруге немесе денсаулыққа зиян келтіруге бағытталған барлық әдістерден бас тартты.

Күрес барысында қарсыластың кимоносынан ұстау күрестің міндетті элементіне айналды. Осылайша Кано зорлық-зомбылық деңгейін төмендетті. Сол себептерге байланысты ол құлау кезінде өзін-өзі қауіпсіздендіру әдістерін жетілдірді.

1882 жылы мамырда ол Токиодағы буддистер монастырының 12 татами бар бөлмесінен Кодокан мектебін («Жолды үйрету мектебі») ашып, дзюдо күресінің жаңа тәжірибесін үйрете бастады. Оның тоғыз шәкірті мен достары 20 шаршы метрлік шағын бөлмеге жиналып, лақтыруды, қарсыласты ұстап тұруды, оны мойынсұнуға мәжбүрлеп, буындыру немесе ауырту тәсілдерін қолдануды үйренді. Жаңалық - техникалық әрекеттерде емес, олардың орындалу тәсілі мен техниканың аяқталуында болды. Оқушылар саны тез өсті. Додзе Кокодан бірнеше рет көшті. Кано әдісін полиция мен әскери-теңіз флот қабылдады және бірнеше мектеп пен университеттерге енгізілді.

Кано философиясы үш мәдениет принциптеріне негізделген: білім алу, этиканы үйрету және дене тәрбиесі тәжірибесі арқылы денені дамыту. Ол өз көзқарасын келесі тұжырыммен түсіндірді: «Дені сау дене – ұзақ өмір сүрудің ажырамас шарты ғана емес, сонымен қатар барлық психикалық және рухани әрекеттердің негізі». Ол жаттығудың тиімділігін талап етті. «Адамның денсаулығы қаншалықты керемет болса да, егер ол қоғамның игілігі үшін жұмыс жасамаса, оның бар болуының еш мәні жоқ».

Дзюдо - Дзигоро Кано әзірлеген білім беру әдісі дзюдоньң негізгі қағидаларына және оның негіздерін сақтай отырып, ұзақ уақыт бойы толық беріліп, тұрақты түрде жаттығулар жасауға негізделеді. Дзюдо практикасы автономия мен өзін-өзі бақылауды, басқаларға деген құрметті арттыруға және айналамыздағы әлем туралы түсінікті жақсартуға көмектеседі.

Дзюдо практикасы Дзигоро Кано тұжырымдаған үш негізгі және бөлінбейтін принципке негізделген:

1) JU (Дзю) - бейімделу. Бірінші принцип - бұл қарсылық емес, бейімделу. Бұл қағиданың пәнмен тығыз байланысы бар, ол оған атау береді: дзюдомен айналысу - бейімделу

(Дзю) принципін қолдану жолына (До) түсуді білдіреді. Ол қимылдың, ырғағының, күш тепе-теңдігінің заңдылықтарын түсінуде нақты шеберлікке жету үшін бұлшықет күшінің қарама-қайшылығынан тыс жаттығуға шақырады. Дзю - өмірлік мақсат.

2) SEIRYOKU ZENYO (Сейрёку дзеньё) - Энергияны максималды пайдалану. Екінші принцип - физикалық және психикалық энергияны барынша пайдалану жолдарын іздеу. Бірінші принципті игеру негізінде екінші принцип кез келген мәселенің ең дұрыс шешімін қолдануды ұсынады: дер кезінде дұрыс әрекет ету, қолданылатын энергияны толық басқара отырып, серіктестің күші мен ниетін өзіне қарсы бағыттау.

3) JITA YUWA KYOEI (Джита ёва кюэй) - өзара көмек пен өркендеу. Үшінші ұстаным - үйлесімділік, өз күшімізді қоғамның басқа мүшелерінің күшімен біріктіру арқылы өзара өркендеу. Алғашқы екі принцип бойынша жақсы тәжірибеге сүйене отырып, ол топтық серіктестіктің болуы әркімнің ілгерілеуі үшін қажет және пайдалы деп есептейді. Дзюдода жеке прогресс бір-біріне көмек пен бір-біріне жол беру арқылы жүзеге асады. Jita Yuwa Kyoei - саналылық.

Дзюдо білім беру жүйесінде КЮ және ДАН біліктілік дәрежелеріне көп мән беріледі. Дзюдо тәжірибесі мен дәрежесі бар философиялық және психикалық білім жүйесі ретінде құрылды. КЮ мен ДАН - дзюдо үйренушілері дамуының өлшемі. Дзюдода тек бір дәрежеде көтерілуге болады, сонымен қатар адамның жеке тұлғалық дамуы да қарастырылады.

Дзигоро Кано өмірбаянының басты күндері:

- 1860 жылдың 28 қазанында Дзигоро Каноның туған күні;
- 1882 жылы мамырда Кодокан дзюдо мектебінің ашылуы;
- 1938 жылдың 4 мамырында Дзигоро Каноның қайтыс болған күні.

«1 Қосымша»

Дзюдо күресі бойынша КЮ және ДАН біліктілік дәрежелерін тағайындауға арналған талаптары және аттестациялық қызметтің тәртібі туралы ережеге

КЮ біліктілік дәрежелерін тағайындауға арналған аттестациялық талаптар

6 КЮ. АҚ БЕЛБЕУ (Талаптар).

Дзюдоның арқаулық тұжырымдамасы;
Дзюдоның шығу тарихы;
Дзюдо қағидаттары;
Дзюдо десек - Дзигоро Кано дегеніміз;

JUDOGI - дзюдо костюмі

- DOJO – дзюдомен шұғылданатын спорт зал, өзін ұстау қағидалары;
- JUDOGI – дзюдодан жаттығуға арналған костюм (дзюдогиді дұрыс киюді және бүктеуді, оған күтім жасауды білу маңызды);

Дзюдогиді дұрыс кию және бүктеу

ОБИ (ОВІ) – белбеу, белбеуді өз бетіңше қалай бууға болады.

---

2) РЭЙ (REI) – СЭЛЭМДЭСУ (ИЛЛУ)
Ритсу-рэй (Ritsu-rei) – Тiк тҰрып сәлeмдесу

Дза-рэй (Za-rei) – Тізерлеп сәлем беру

---

3) ШИСЭЙ (SHIZEI) – ТІК ТҰРУ

Шидзэн Хонтай	Shizen Hontai	Негізгі табиғи
Миги Шидзэнтай	Migi Shizentai	Оң жақ табиғи
Хидари Шидзэнтай	Shizentai	Сол жақ табиғи
Джиго Хонтай	Jigo Hontai	Негізгі қорғаныстық
Миги Джиготай	Migi Jigotai	Оң жақ қорғаныс- тық
Хидари Джиготай	Hidari Jigotai	Сол жақ қорғаныс- тық

Shizen Hontai

Шидзэн Хонтай
Негізгі табиғи

Migi Shizentai

Миги Шидзэнтай
Оң жақ табиғи

Shizentai

Хидари Шидзэнтай
Сол жақ табиғи

Jigo Hontai

Джиго Хонтай
Негізгі
қорғаныстық

Migi Jigotai

Миги Джиготай
Оң жақ
қорғаныстық

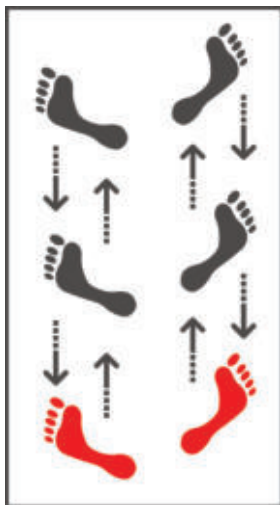
Hidari Jigotai

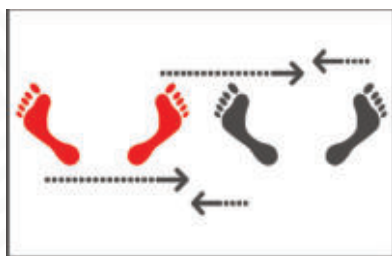
Хидари Джиготай
Сол жақ
қорғаныстық

4) ШИНТАЙ (Shintai) БАЗАЛЫҚ ҚИМЫЛДАР

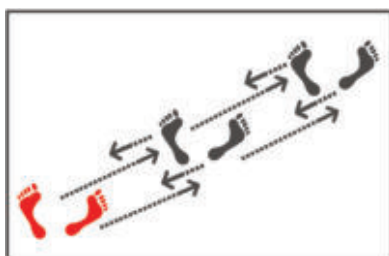
Аюми-аши (Ayumi-ashi) - жай адыммен қозғалу
Цуги-аши (Tsugi-ashi) - Сүйемелі адыммен қозғалу

ілгерінді-кейін

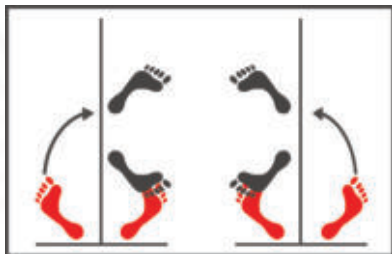
солға-оңға

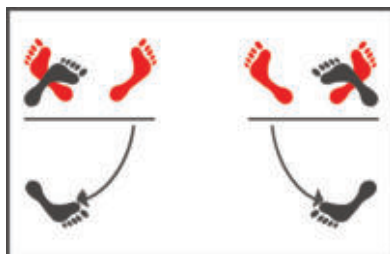
диагоналды бойлап

5) ТАЙ-САБАКИ (Tai-Sabaki) БҰРЫЛЫСТАР

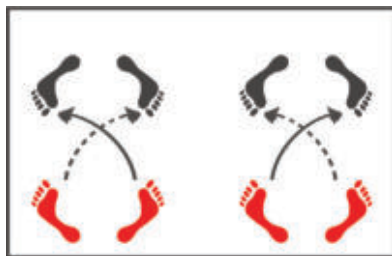
- 90° ілгері адымдау – Mae - sabaki
- 90° кейін адымдау - Ushiro - sabaki
- 180° айқасқан адымдармен (бірі ілгерінді, екіншісі диагоналды бойлап кейін)
- 180° айқастыра адымдау (бірі кейін, екіншісі диагоналды бойлап ілгері)
- 180° ілгерінді айналма адымдау – Mae-mawari-sabaki
- 180° кейін айналма адымдау - Ushiro-mawari-sabaki

90° ілгері адымдау

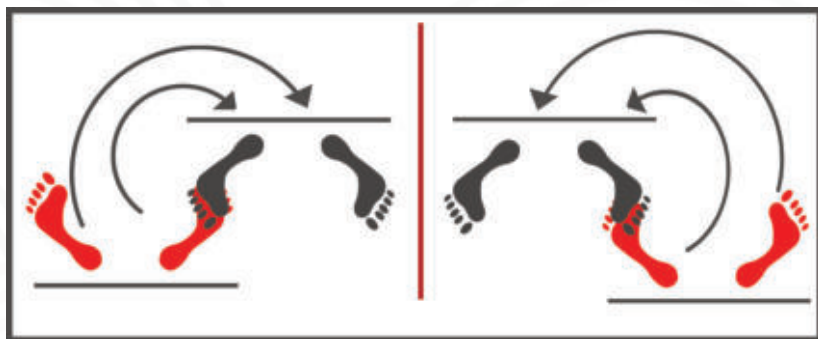

90° кейін адымдау

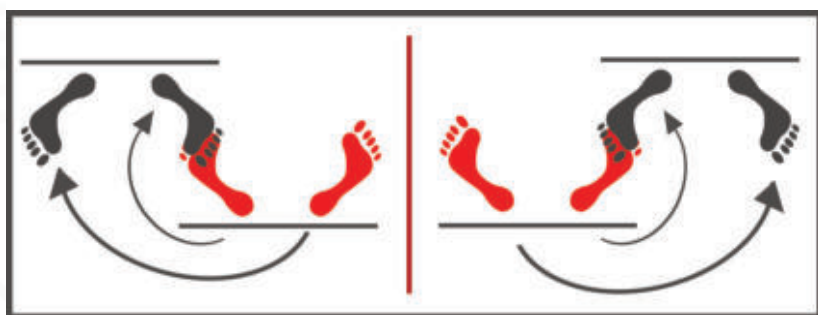

180° айқастыра адымдау
(бірі кейін, екіншісі диагоналды бойлап ілгері)

180° айқасқан адымдармен
(бірі ілгерінді, екіншісі диагоналды бойлап кейін)

180° айқастыра адымдау
(бірі кейін, екіншісі диагоналды бойлап ілгері)

6) КУМИКАТА (KUMI-KATA) – ҚАРМАУ

Негізгі қармаулар:

Негізгі (классикалық) қармау (жең-қайырма);

Жан-жақты қармау;

Біржақты қармау;

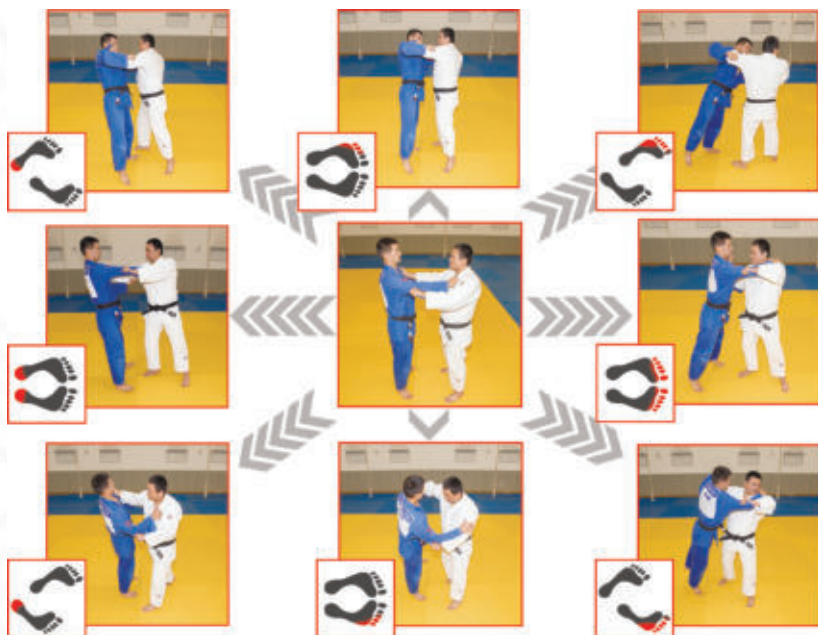
Дзюдоның негізгі қағидаты КУДЗУШИ- TSUKURI- KAKE

7) КУДЗУШИ (KUZUSHI)

Маэ-кудзуши	Mae-kuzushi	Ілгері
Уширо-кудзуши	Ushiro-kuzushi	Кейін
Миги-кудзуши	Migi-uzushi	Оңға
Хидари-кудзуши	Hidari-kuzushi	Солға
Маэ-миги-кудзуши	Mae-migi-kuzushi	Ілгері-оңға
Маэ-хидари-кудзуши	Mae-hidari-kuzushi	Ілгері-солға
Уширо-миги-кудзуши	Ushiro-migi-kuzushi	Кейін-оңға
Уширо-хидари-кудзуши	Ushiro-hidari-kuzushi	Кейін-солға

8) TSUKURI және KAKE

TSUKURI - қарсыласыңызды тепе-теңдіктен айырғаннан кейін сіз өз денеңізді лақтыру күйінде алға шығарасыз, бұл - TSUKURI (айналу) деп аталады

KAKE - қарсыластың ырғауы

тепе-теңдіктен айыру

бұру

қарсыласты лақтыру

9) УКЭМИ (УКЕМИ) – ҚҰЛАУ ілу.

Уширо (Кохо) –укэми	Ushiro (Koho) – ukemi	Жүрелеу, жартылай жүрелеу, тік тұру күйлерінен арқаға ілу.
Еко (Сокухо) –укэми	Yoko (Sokuho) – ukemi	Жүрелеу, жартылай жүрелеу, тік тұру күйлерінен бүйірге ілу.
Маэ (Дзэнпо) –укэми	Maе (Zenpo) – ukemi	Тізерлеген, жартылай жүрелеген, тік тұрған күйлерден ішпен ілу.
Маэ - мавари -укэми	Maе - mawari – ukemi	Ілгері, бір тізерлеп, тік тұрған күйден иықты айналдыра ілу. Ілуді аяқтап, спортшы жаңа шабуылға дайын күйі бетпе-бет екі аяққа тұруы тиіс.

* - ресми түрде емтихан тапсырылмайды, бірақ жаңадан бастағанда міндетті түрде оқытылады. Ең аз дегенде бір айдың ішінде спортшы ілуді үйренеді және тұрған күйдегі күреске жіберілмейді.

Отырған күйінен (ushiro – ukemi)

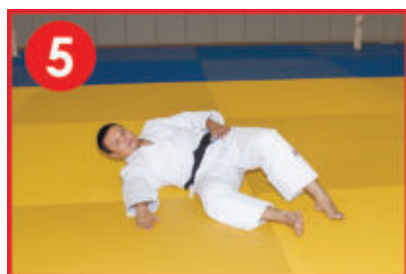

Жартылай отырғызу күйінен (ushiro – ukemi)

Сөреден (ushiro – ukemi)

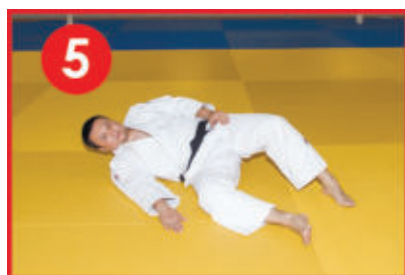

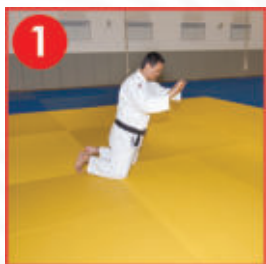
Отырған күйінен (yoko – ukemi)

Жартылай отырғызу күйінен (yoko – ukemi)

Середен (уоко – укети)

Тізе бүктелген күйден (мае – ukemi)

Жартылай отырған позициядан (мае – ukemi)

Сөреден (мае – ukemi)

Mae-mawari-ukemi

дұрыс емес

дұрыс

Mae-mawari-ukemi

ТЕХНИКАНЫҢ ЖІКТЕЛУІ

NAGE-WAZA
KATEME-WAZA
ATEMI-WAZA

ЫПҒУ ТЕХНИКАСЫ
ТЫРП ЕТКІЗБЕУ ТЕХНИКАСЫ
СОҒҚЫЛАУ ТЕХНИКАСЫ

NAGE-WAZA

Tachi-waza		
Te-waza	Koshi-waza	Ashi-waza
<ol style="list-style-type: none"> 1. Seoi-nage 2. Ippon-seoi-nage 3. Seoi-otoshi 4. Tai-otoshi 5. Kata-guruma 6. Sukui-nage 7. Obi-otoshi 8. Uki-otoshi 9. Sumi-otoshi 10. Yama-arashi 11. Obi-tori-gaeshi 12. Morote-gari 13. Kuchiki-taoshi 14. Kibisu-gaeshi 15. Uchi-mata-sukashi 16. Ko-uchi-gaeshi 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uki-goshi 2. O-goshi 3. Koshi-guruma 4. Tsurikomi-goshi 5. Sode-tsurukomi-goshi 6. Harai-goshi 7. Tsuru-goshi 8. Hane-goshi 9. Utsuri-goshi 10. Ushiro-goshi 	<ol style="list-style-type: none"> 1. De-ashi-harai 2. Hiza-guruma 3. Sasae-tsurikomi-ashi 4. O-soto-gari 5. O-uchi-gari 6. Ko-soto-gari 7. Ko-uchi-gari 8. Okuri-ashi-harai 9. Uchi-mata 10. Ko-soto-gake 11. Ashi-guruma 12. Harai-tsurikomi-ashi 13. O-guruma 14. O-soto-guruma 15. O-soto-otoshi 16. Tsubame-gaeshi 17. O-soto-gaeshi 18. O-uchi-gaeshi 19. Hane-goshi-gaeshi 20. Harai-goshi-gaeshi 21. Uchi-mata-gaeshi

Sutemi-waza		
Ma-sutemi-waza	Yoko-sutemi-waza	
1. Tomoe-nage	1. Yoko-otoshi	9. Yoko-gake
2. Sumi-gaeshi	2. Tani-otoshi	10. Daki-wakare
3. Hikkomi-gaeshi	3. Hane-makikome	11. O-soto-makikomi
4. Tawara-gaeshi	4. Soto-makikomi	12. Uchi-mata-makikomi
5. Ura-nage	5. Uchi-makikomi	13. Harai-makikomi
	6. Uki-waza	14. Ko-uchi-makikomi
	7. Yoko-wakare	15. Kani-basami
	8. Yoko-guruma	16. Kawazu-gake*

KATEME-WAZA

Osae-komi-waza	Shime-waza	Kansetsu-waza
1. Kesa-gatame	1. Name-juji-jime	1. Ude-garami
2. Kuzure-kesa-gatame	2. Guaku-juji-jime	2. Ude-hishigi-juji-gatame
3. Ushiro-kesa-gatame	3. Kata-juji-jime	3. Ude-hishigi-ude-gatame
4. Kata-gatame	4. Hadaka-jime	4. Ude-hishigi-hiza-gatame
5. Kami-shiho-gatame	5. Okuri-eri-jime	5. Ude-hishigi-wake-gatame
6. Kuzure-kame-shiho-gatame	6. Kata-ha-jime	6. Ude-hishigi-hara-gatame
7. Yoko-shiho-gatame	7. Katate-jime	7. Ude-hishigi-ashi-gatame
8. Tate-shiho-gatame	8. Ryote-jime	8. Ude-hishigi-te-gatame
9. Uki-gatame	9. Sode-guruma-jime	9. Ude-hishigi-sankaku-gatame
10. Ura-gatame	10. Tsukkomi-jime	10. Ashi-garami*
	11. Sankaku-jime	
	12. Do-jime*	

* - тыйым салынған техника

5 КЮ. САРЫ БЕЛБЕУ.

НАГЭ-ВАДЗА (NAGE – WAZA). ЫРҒУ ТЕХНИКАСЫ

Tachi-waza

Te-Waza- қол техникасы

Ashi-waza- аяқ техникасы

* Тори барлық тәсілдерді орнында істейді, атауларын жапон тілінде атайды, – содан соң қос қапталға қозғалады. Ақырында партер беріледі.

Uki-otoshi	Қолды алдыға созып, тепе-теңдіктен шығару	
Tai-otoshi	Аяқты тіреп, алдыға лақтыру	
Okuri-ashi-harai	Адымның қарқынымен тобықтан қағу	
Kouchi-gari	Өкшенің ішінен қағу	

<p>Sasae-tsurikomi-ashi</p>	<p>Қойылған аяқтың астынан, алдынан қағу</p>	
<p>Seoi-nage</p>	<p>Арқаға салып лақтыру (орыннан жасалады)</p>	
<p>Ippon seoi nage</p>	<p>Қолды қармап иықтан лақтыру (қозғалыстағы шабуыл кезінде)</p>	

Ne-Waza ПАРТЕР

КАТАМЭ-ВАДЗА (КАТАМЕ – WAZA). Тырп еткізбейтін амалдар техникасы – Osae-komi-waza-ұстап тұру.

Сдает Тори және Укэ – ұстап тұрудан кетудің екі нұсқасын көрсетеді. Тори жауап қатады, әрі бақылайды. Бір қапталынан ғана көрсетіледі.

Kesa-gatame	Бүйірден ұстау	
Kata-gatame	Бас пен жақын қолын бірге қармап, бүйірден ұстау	
Kami-shiho-gatame	Бас жағынан ұстау	
Kuzure-kami-shiho-gatame	Бас жағынан ұстау кезінде бір қолы белбеуден, екіншісі астынан алады. УКЕ басы бүйір жақта болады	

4 КЮ. САҒЫЛТ БЕЛБЕУ

НАГЭ-ВАДЗА ТҰРЫСЫ (NAGE – WAZA). Ырғу техникасы

Te-Waza – қол техникасы

Ashi-waza – аяқ техникасы

Koshi-waza – Бөксемен және жамбастан асырып лақтыру техникасы

Sumi-otoshi	Артқа итеріп, тепе-теңдіктен шығару	
O-soto-otoshi	Артқа қарай қырқа шалу	
O-soto-gari	Артқы қармау	
O-goshi	Шабуылдағанда жамбастан айналдырып лақтыру (орнында) ықтырып, жамбастан асырып лақтыру	

Uki-goshi	Шабуылдағанда жамбастан айналдырып лақтыру (қозғалыста)	
Harai-goshi	Жамбаспен қармау (қос аяқтап)	
(Sode-tsurikomi-goshi лақтыруға рұқсат етілген)	Қайырып қармап, жамбастан лақтыру Жеңді ұстай, жамбастан лақтыру	

Ne-Waza ПАРТЕР:

КАТАМЭ-ВАДЗА (КАТАМЕ-WAZA). Тырп еткізбейтін амалдар техникасы

Osae-komi-waza – ұстап тұру

Kansetsu-waza – ауыртпа тәсілдер

Yoko-shiho-gatame	Көлденеңінен ұстау	
Tate-shiho-gatame	Мініп алып ұстау	
Ude-hishigi-ude-gatame	Ауыртпа, қолдарын бүгіп, иығымен және баспен бекіту	
Ude-hishigi-juji-gatame	Қолды аяқтың арасынан қармап шынтақпен серпу	

3 КҮ. ЖАСЫЛ БЕЛБЕУ.

НАГЭ-ВАДЗА ТҰРЫСЫ (NAGE-WAZA). Ырғу техникасы
Te-Waza – қол техникасы Koshi-waza-мықынмен және
жамбаспен ықтыру техникасы

Ashi-waza – аяқ техникасы Yoko-sutemi-waza – бүйірге
құлау техникасы

Seoi-otoshi	Тізерлеп арқадан лақтыру (бір немесе екі тізеден)	
Koshi-guruma	Қарсыластың мойнын қармап, жамбастан лақтыру.	
Tani-otoshi	Құлап жатып, өкшемен артқа қарай шалу	

Kosoto-gari	Сырттан өкшемен қағу	
Ko-soto-gake	Аяқпен сырттан орау	
De-ashi-harai	Бір аяқтап бүйірден қағу тобықтан	
O-uchi-gari	Аяқпен ішінен тізеден орау	

Ne-Waza Партер:

КАТАМЭ-ВАДЗА (KATAME-WAZA). Тырп еткізбейтін амалдар техникасы

Kansetsu-waza-ауыртпа тәсілдер; Shime-waza – буындыратын тәсілдер.

Ude-hishigi-hiza-gatame	Тізенің көмегімен шынтақпен серпу	
Ude-garami	Шынтақпен бұрау	
Gyaku-juji-jime	Қолдарды айқастыра алдынан буындыру (алақанын ішінен, бас бармақ сыртынан.)	
Nami-juji-jime	Қолдарды айқастыра алдынан буындыру (алақанын сыртынан, бас бармақ ішінен.)	

• Спортшылар 1 жасөспірім немесе 2 ересек разрядқа нормативтер орындамағанға дейін жасыл белбеуге тапсыруға жіберілмейді.

2 КҮ. КӨК БЕЛБЕУ.

НАГЭ-ВАДЗА тұрысы (NAGE-WAZA). Ырғу техникасы
Ashi-waza – аяқ техникасы Yoko-sutemi-waza – бүйірге
жатқызу техникасы

Koshi-waza – мықынмен және жамбаспен қағу техни-
касы Ma-sutemi-waza – арқаға жатқызу техникасы

Tomoe-nage (Томоз-наге)	Өкшемен ішке тіреп, бастан айналдыра лақтыру	 A photograph showing a blue gi practitioner performing Tomoe-nage on a white gi practitioner. The blue gi practitioner is in a crouched position, using their feet to support the white gi practitioner's back, lifting them into the air.
Sumi-gaeshi (Суми-гаеши)	Тізені тіреп лақтыру	 A photograph showing a blue gi practitioner performing Sumi-gaeshi on a white gi practitioner. The blue gi practitioner is using their knees to support the white gi practitioner's back, lifting them into the air.
Yoko-otoshi (Йоко-отоши)	Құлап жатып өкшемен бүйірден шалу	 A photograph showing a blue gi practitioner performing Yoko-otoshi on a white gi practitioner. The blue gi practitioner is using their feet to support the white gi practitioner's back, lifting them into the air.
Soto-makikomi (Сото-макикоми)	Иықтан қапсыра ұстап айналды- рып лақтыру.	 A photograph showing a blue gi practitioner performing Soto-makikomi on a white gi practitioner. The blue gi practitioner is using their arms to support the white gi practitioner's back, lifting them into the air.

<p>Hane-goshi (Ханэ-гоши)</p>	<p>Жамбасты беріп, тіземен іштен шалу</p>	
<p>Uchi-mata (Учи-мата)</p>	<p>Бір аяқтап шалу (жетекпен орын- далады)</p>	
<p>Hiza-guruma (Хиза-гурума)</p>	<p>Тізерлеп, алдынан қағу</p>	

Ne-Waza ПАРТЕР:

КАТАМЭ-ВАДЗА (KATAME-WAZA). Тырп еткізбейтін амалдар техникасы

Shime-waza – буындыратын тәсілдер

Kata-juji-jime (Ката-джуджи-джимэ)	Қолдарды айқастырып алдынан буындыру (бір алақанды үстінен, екіншісін төменнен)	
Okuri-eri-jime (Окури-эри-джимэ)	Екі қайырып, артынан буындыру	
Kata-ha-jime (Ката-ха-джимэ)	Қолды шығарып, қайырып, артынан буындыру	
Hadaka-jime (Хадака-джимэ)	Иықпен және білекпен артынан тұншықтыру	

Спортшылар 1-2 ересек разрядын орындамағанша тапсыруға жіберілмейді

1 КЮ. ҚОҢЫР БЕЛБЕУ

НАГЭ-ВАДЗА ТҰРЫСЫ (NAGE-WAZA). Ырғу техникасы

Ashi-waza – аяқ техникасы,

Koshi-waza – бөксемен және жамбаспен ықтыру техникасы,

Ma-sutemi-waza – арқаға жатқызу техникасы,

Yoko-sutemi-waza – бүйірге жатқызу техникасы.

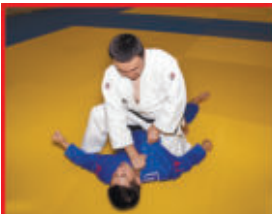

Yoko-guruma	Бүйірге бұрап, құлап жатып, кеудеден асыра лақтыру	
Ushiro-goshi	Жамбастан асыра лақтырып, жұлқи тастау	
Utsuri-goshi	Кеудемен ықтырып алып, жамбастан асыра лақтыру	
		

O-guruma	Шалған аяқты алға бұрап, алдыңғы аяқпен асыра лақтыру	
Ashi-guruma	Кейінгі аяқты бұрап, аяқтан асыра лақтыру	
Harai-tsurikomi-ashi	Кейінгі аяқпен алдынан қағу	
Ura-nage	Бүктеп кеудеден асыра лақтыру	

Ne-Waza ПАРТЕР:

КАТАМЭ-ВАДЗА (KATAME-WAZA). Тырп еткізбейтін амалдар техникасы

Shime-waza – буындыру тәсілдері Kansetsu-waza-ауыртпа тәсілдер

Ude-hishigi-sankaku-gatame (Уде-хишиги-санкаку-гатамэ)	Бас пен қолды аяқпен қармап, шынтақпен серпу	 A photograph showing a Judo practitioner in a white gi performing Ude-hishigi-sankaku-gatame on an opponent in a blue gi. The practitioner is on top, with their feet on the opponent's head and arms, and their hands on the opponent's shoulders.
Ude-hishigi-waki-gatame (Уде-хишиги-ваки-гатамэ)	Қолмен қолтықтан қапсырып, шынтақпен серпу	 A photograph showing a Judo practitioner in a white gi performing Ude-hishigi-waki-gatame on an opponent in a blue gi. The practitioner is on top, with their hands on the opponent's shoulders and their feet on the opponent's head.
Tsukкоми-jime (Цуккоми-джимэ)	Екі қайырып, алдынан буындыру	 A photograph showing a Judo practitioner in a white gi performing Tsukкоми-jime on an opponent in a blue gi. The practitioner is on top, with their hands on the opponent's shoulders and their feet on the opponent's head.
Sankaku-jime (Санкаку-джимэ)	Бас пен қолды аяқпен қапсырып, буындыру	 A photograph showing a Judo practitioner in a white gi performing Sankaku-jime on an opponent in a blue gi. The practitioner is on top, with their feet on the opponent's head and arms, and their hands on the opponent's shoulders.

Спортшылар КМС нормативін орындамағанша тапсыруға жіберілмейді.

ЖАРЫСУ ТӘЖІРИБЕСІНДЕ ҮЗДІК НӘТИЖЕЛЕРГЕ ҚОЛ ЖЕТКІЗУ ҮШІН, ОҚЫП-ҮЙРЕНУ ҮШІН ҰСЫНЫЛАТЫН ҚОСЫМША ӘДІСТЕМЕЛІК МАТЕРИАЛ:

5 КЮ

КАТАМЭ-ВАДЗА (тырп еткізбейтін амалдар техникасы)

Yoko-kaeri-waza	Еко-каэри-вадза	Қолмен қапсырып, аудару
Yoko-kaeri-waza	Еко-каэри-вадза	Қолмен және аяқпен қапсырып, аудару
Yoko-kaeri-waza	Еко-каэри-вадза	Белінен, иығынан қолмен қапсырып, аудару
Ne-kaeri-waza	Нэ-каэри-вадза	Аяқпен астынан аудару
Maе-ashi-tori-waza	Маэ-аши-тори-вадза	Аяқ жағынан бұзып өту

4 КЮ

RENZOKU-WAZA. РЭНСОКУ-ВАДЗА (айла-амалдар техникасы)

Уки-гоши – Тай-отоши	Жамбастап лақтыру – Алдынан шалу
Дэ-аши-харай – Тай-отоши	Бүйірден қағу – Алдынан шалу
Дэ-аши-харай – Сасаэ-цурикоми-аши	Бүйірден қағу – Алдынан қағу
Дэ-аши-харай – Харай-гоши	Бүйірден қағу – Қаусырып ұстау
Дэ-аши-харай – Сэой-нагэ	Бүйірден қағу – Арқадан айналдыра тастау
Сасаэ-цурикоми-аши – О-сото-отоши	Алдынан қағу – Арттан шалу

3 КЮ

RENZOKU-WAZA. РЭНСОКУ-ВАДЗА (айла-амалдар техникасы)

Харай-гоши – Тай-отоши	Қаусырып ұстау – Алдынан шалу
О-учи-гари – Ко-учи-гари	Тіземен іштен ілу – Өкшемен ішінен осылай қағу.
О-учи-гари – Тай-отоши	Тіземен іштен ілу – Алдынан шалу
О-учи-гари – Сэой-нагэ	Тіземен іштен ілу – Арқадан асыра лақтыру
Тай-отоши – О-учи-гари	Алдынан шалу – Тіземен іштен ілу
Сэой-нагэ – О-учи-гари	Арқадан асыра лақтыру – Тіземен іштен ілу

2 КЮ

RENZOKU-WAZA. РЭНСОКУ-ВАДЗА (айла-амалдар техникасы)

KAESHI-WAZA. КАЭШИ-ВАДЗА (қарсы амал ету техникасы)

Seoi-nage – Ko-uchi-gare	Сэой-нагэ – Ко-учи-гари	Арқадан асыра лақтыру – Іштен қағу
Uchi-mata – O-uchi-gari	Учи-мата – О-учи-гари	Ішінен қапсырып ұстау – Ішінен тізе- мен ілу
Ko-uchi-gari – Seoi-nage	Ко-учи-гари – Сэой-нагэ	Ішінен қағу – Арқадан асыра лақтыру
O-uchi-gari – Uchi- mata	О-учи-гари – Учи-мата	Тіземен іштен ілу – Ішінен қаусырып ұстау
O-soto-otoshi – Seoi-nage	О-сото-отоши – Сэой-нагэ	Артынан шалу – Арқадан асыра лақтыру
Harai-goshi – Ushiro-goshi	Харай-гоши – Уширо-гоши	Қаусыруға қарсы төңкеріп отырғызу

Uchi-mata – Tai-otoshi	Учи-мата – Тай-отоши	Ішінен қаусыруға қарсы алдынан шалу
Koshi-guruma-Harai-gashi	Коши-гурума – Харай-гоши	Жамбастан асыра лақтыру – Қаусырып ұстау
Tsurikomi-goshi-Uchi-mata	Цурикоми-гоши – Учи-мата	Жамбастан асыра лақтыру – Ішінен қағу
Deashi-harai- Uchi-mata	Дэ-аши-харай – Учи-мата	Бүйірден қағу – Ішінен қаусырып ұстау

1 КЮ

KAESHI-WAZA. КАЭШИ-ВАДЗА (қарсы амал ету техникасы)

Seoi-nage – Te-guruma	Сэой-нагэ – Тэ-гурума	Арқадан асыра лақтыруға қарсы белден қапсырып, бүйірден аудару
Te-guruma – Uchi-mata	Тэ-гурума – Учи-мата	Бүйірден аударуға қарсы ішінен қаусырып ұстау
Ko-soto-gake – Uchi-mata	Ко-сото-гакэ – Учи-мата	Тізімен сыртынан ілуге қарсы ішінен қапсырып ұстау
Ko-uchi-gari – Ko-soto-gari	Ко-учи-гари – Ко-сото-гари	Ішінен қағуға қарсы артынан қағу
Seoi-nage – Ura-nage	Сэой-нагэ – Ура-нагэ	Арқадан асыра лақтыруға қарсы бүктеп кеудеден асыра лақтыру
Uchi-mata – Te-guruma	Учи-мата – Тэ-гурума	Ішінен қапсырып ұстауға қарсы белден қапсырып, бүйірден аудару

1. Жалпы ережелер

1.1. Осы Ереже Қазақстан Республикасының «дене шынықтыру және спорт туралы» және «Қоғамдық бірлестіктер туралы» Заңдарына, Қазақстан дзюдо федерациясының (ҚРДФ) Жарғысына, Азиаттық дзюдо одағының (JUA- АДО) Жарғысына және халықаралық дзюдо федерациясының (IJF- ХДФ) Жарғысына сәйкес әзірленді:

1.2. Ережеде пайдаланылатын негізгі ұғымдар мен анықтамалар:

1) аттестациялау қызметі – аттестаттауды өткізуге байланысты іс-шаралар кешені;

2) аттестациялау – аттестаттау субъектісінің спорттық-техникалық шеберлігі деңгейінің аттестациялау талаптарына сәйкестігін анықтау процесі;

3) аттестациялау талаптары – орындалуы үшін белгілі бір біліктілік дәрежені тағайындау және тиісті аттестациялау куәлігін (сертификатын) алу міндетті бекітілген қағидалар, нормалар мен стандарттар;

4) аттестациялау субъектісі – аттестациялауды ұйымдастыратын сарапшылар;

5) аттестациялау объектісі – аттестациядан өтетін жеке тұлға;

6) біліктілік – спорттық-техникалық шеберліктің аттестациялау критерийлеріне сәйкестігі деңгейі;

7) біліктілік дәрежесі – тізілімдегі біліктілікке тиісті ұғым;

8) КЮ – оқушының біліктілік дәрежесі;

9) ДАН – шебердің біліктілік дәрежесі;

10) аттестациялау критерийі – біліктілікті анықтау қағидадары мен белгілерінің жиынтығы;

11) аттестациялау комиссиясы – аттестациялау қызметін қамтамасыз ету үшін сарапшы мамандардан құрылатын алқалы орган;

12) КАТА - қатаң тәртібі мен орындау ережелері бар дзюдо техникалық әрекеттерінің арнаулы кешендері;

13) Тори мен Уке - жапондық жекпе-жек өнеріндегі өзара байланысты ұғымдар, олар техниканы қолдану барысында серіктестердің рөлін анықтайды. «Тори» термині тәсілді орындайтын адамды білдіреді. Уке - техниканы «қабылдайтын» адам, әдетте уке серіктес немесе шартты қарсылас ретінде әрекет етеді;

14) аттестациялық комиссия бөлімінің сарапшысы – аттестациялық қызметте қатысу үшін өкілетті және құзыретті болып табылған жеке тұлға (1 ДАН-нан жоғары біліктілігі бар бапкерлер, нұсқаушылар).

15) аттестациялау куәлігі – біліктілікті растайтын ресми құжат;

16) сарапшы сертификаты – сарапшының өкілеттіктерін растайтын ресми құжат.

17) атқару комитетінің бюросы – ҚР ДФ президентінің бұйрығымен бекітілген ҚРДФ мүшелері.

20) жаттықтырушы, жаттықтырушы-оқытушы – спортшыны дайындаудың оқу-жаттығу процесін жүзеге асыратын және оның спорттық нәтижелерге жету үшін бәсекелестік қызметін бақылайтын жеке тұлға;

21) бірінші жаттықтырушы - жоғары дәрежелі спортшыларды даярлаудың бастапқы (ерте) кезеңінде спортшыны дайындайтын (кемінде үш жыл) жаттықтырушы;

22) жеке жаттықтырушы - спорт түрі бойынша спортшыны Қазақстан Республикасының ұлттық құрамасынан (спорт түрі бойынша ұлттық құрама) тыс жерде жеке жаттығу жоспарын орындауға дайындайтын (кемінде үш жыл) жаттықтырушы;

23) нұсқаушы-спортшы – Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес еңбекақы төлеу шарттары бойынша спорттық қызметті жүзеге асыратын спортшы.

1.3. Осы Ереже ҚР аумағында дзюдодағы КЮ және ДАН біліктілік дәрежелерін тағайындау жөніндегі аттестациялау қызметінің бірыңғай тәртібін белгілейді.

Одан басқа Ережені дене шынықтыру және спорт мандығы бойынша оқушыларға, спортшыларға, бапкер-

лерге және дзюдоның басқа да әуесқойларына оқу құралы ретінде қолдануға болады.

1.4. Аттестациялау қызметінің мақсаты қазақстандық дзюдоның қазақстандық дәстүрлерді сақтай отырып, азиаттық және әлемдік жүйеге әрі қарай ықпалдасуы үшін құқықтық, ұйымдастыру және экономикалық шарттарды жасау және жетілдіру болып табылады.

1.5. Аттестациялау қызметінің негізгі міндеттері:

- КЮ және ДАН біліктілік дәрежелері – спорт разрядтарының халықаралық жүйесін енгізу;

- халықаралық тәжірибеге сәйкес жапон тілінде дзюдо техникасының терминологиясын зерттеуге және қолдануға көмек көрсету;

- спортшылардың базалық техникалық даярланғандық және жаттықтырушылардың, төрешілердің, дзюдо мамандарының кәсіби шеберлігі деңгейін арттыру;

- бапкерлік қызметті жүйелендіру және балалар дзюдосын дамыту;

- елдің жоғары білікті спортшыларын дайындау үшін негіз ретінде базалық білім беру;

- Қазақстан Республикасы дзюдосында КАТА бағытын дамыту;

- дзюдо жаттығуларына халықтың кең топтарын қатыстыру болып табылады.

1.6. Аттестациялау қызметінің негізгі қағидаттары:

- аттестациялау шараларының алқалылығы, ашықтығы және объективтілігі;

- тең құқықтарды сақтау – барлық аттестациялау субъектілері үшін бірыңғай қағидаларды, нормалар мен стандарттарды қолдану;

- жалпыға бірдей қолжетімділігі – аттестациялау комиссиясы тарапынан аттестациялау субъектілерін толық ақпаратпен қамтамасыз ету;

- аттестациялау рәсімінен өтудің еріктілігі болып табылады.

1.7. Қазақстан дзюдо федерациясы аттестациялауды өткізу және КЮ және ДАН біліктілік дәрежелерін (1-ден 6 ДАНға дейін) тағайындау құқығын иеленеді.

1.7 а) 4,5,6 ДАН-нан бастап, JUA, IJF сертификаттарымен дәлелденеді.

1.8. Осы Ереженің мазмұны барлық мүдделі тұлғалар үшін ашық ақпарат болып табылады.

2. Біліктілік дәрежелері

2.1. Біліктілік дәрежелері мен олардың спорттық разрядтар мен атақтарды орындауға үлгі сәйкестік кестесі

ұғым	дәреже	белбеудің түсі	разряд
6 КЮ (року кю)	1 оқушылық	ақ	жоқ
5 КЮ (го кю)	2 оқушылық	сары	2 жөс-р/сыз
4 КЮ (ши кю)	3 оқушылық	сарғылт	1-2 жө
3 КЮ (сан кю)	4 оқушылық	жасыл	1 жө, 2 ерес.
2 КЮ (ни кю)	5 оқушылық	көк	1-2 разряд ерес.
1 КЮ (ичи кю)	6 оқушылық	қоңыр	СШҮ
1 ДАН (шо дан)	1 шебер	қара	СШҮ-СШ
2 ДАН (ни дан)	2 шебер	қара	СШ
3 ДАН (сан дан)	3 шебер	қара	СШ-ХДСШ
4 ДАН (ён дан)	4 шебер	қара	ХДСШ
5 ДАН (го дан)	5 шебер	қара	ХДСШ, ЕСШ
6 ДАН (року дан)	6 шебер	қызыл-ақ	ЕСШ
7 ДАН (сичи дан)	7 шебер	қызыл-ақ	
8 ДАН (хачи дан)	8 шебер	қызыл-ақ	
9 ДАН (ку дан)	9 шебер	қызыл	
10 ДАН (дзю дан)	10 шебер	қызыл	

2.2. Әр біліктілік дәрежені тағайындау үшін аттестациялау өткізіледі.

2.3. Оқушының КЮ дәрежесі спортшының жасына және дәрежесіне сәйкес болуы керек.

3. Аттестациялауға қатысушылар: аттестациялау субъектілері, аттестациялау объектілері, аттестациялық комиссиясы, сарапшылар

3.1. Аттестациялау объектілері болып табылатын кәметке толған аттестациялауға қатысушылар ҚРДФ-ның тіркелген мүшелері болуы тиіс.

3.2. Кәметке толмаған аттестациялауға қатысушылар аттестациялаудан өткеннен кейін ҚРДФ-да тіркеледі.

3.3. Аттестациялау комиссиясы келесі қызметтерді жүзеге асырады:

- аттестациялау субъектілерінің спорттық-техникалық шеберлігі деңгейін бақылауды іске асырады, аттестациялау нәтижелерінің есебін жүргізеді;

- аттестациялау нәтижелері бойынша апелляцияларды қарастырады;

- аттестациялау субъектілеріне аттестациялау қызметінің тәртібіне енгізілетін өзгерістер туралы хабарлайды.

3.4. Аттестациялау субъектілері - сарапшылар аттестациялау комиссиясының тапсырмасы бойынша аттестациялау рәсіміне қатысады, аттестациялау нәтижелерін бекітеді, мына функцияларды жүзеге асырады:

- аттестациялауға ресми өтінім дайындайды;
- аттестациялауға қажетті ақпаратты ұсынады;
- аттестациялауға қатысады.

3.5. Сарапшылардың комиссия құрамы мына талаптарға сәйкес болуы тиіс:

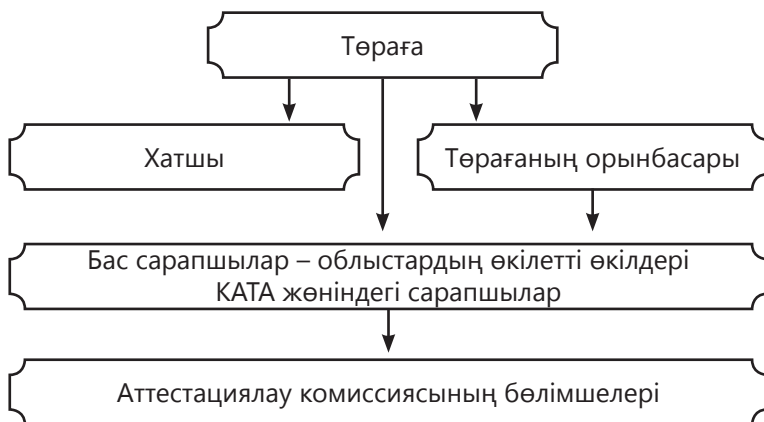
4. Орталық аттестациялау комиссиясы

4.1. Орталық аттестациялау комиссиясының құрамы (бұдан әрі – ОАК) - ҚРДФ атқару комитеті бюросының шешімімен 4 жыл мерзімге бекітіледі.

4.2. Орталық аттестациялау комиссиясының құрамына:

- төраға, біліктілігі 6 ДАН-нан төмен емес;
- төрағаның орынбасары, біліктілігі 5 ДАН-нан төмен емес;
- хатшы, біліктілігі 4 ДАН-нан төмен емес;
- Бас сарапшылар, КАТА жөнінде сарапшылар.

Орталық аттестациялау комиссиясының құрылымы

4.3. Сайлау Олимпиадалық циклдың басында өткізіледі. ҚРДФ атқару комитетінің бюросы отырысында төраға, төрағаның орынбасары және хатшы тағайындалады.

4.4. Отырыста ҚРДФ атқару комитетінің бюросы мүшелерінің 70 % немесе одан артық адам болған жағдайда ғана сайлау өтті деп саналады.

4.5. ОАК төрағасы ҚРДФ Президентіне тікелей бағынады. Төрағаның орынбасары және хатшы ОАК төрағасына бағынады.

4.6. Егер төраға өз міндетін дұрыс атқара алмаған жағдайда, ҚРДФ атқару комитетінің бюросы ҚРДФ Президентінің негіздеуімен хат жолдайды, және ол Орталық аттестациялау комиссиясы төрағасының өкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтатуға ықпал етуі мүмкін.

4.7. Төраға өкілеттілігінің мерзімге дейін тоқтату жағдайында, ҚРДФ атқару комитетінің бюросы бұл лауазымға басқа тұлғаны тағайындайды.

4.8. Төрағаның орынбасары, хатшы және бас сарапшылар өз міндеттерін осы Ережеге сәйкес және ОАК төрағасының тапсырмасымен орындайды.

4.9. Бас сарапшыларды ОАК төрағасы орынбасарының ұсынысымен 4 жыл мерзімге Орталық аттестациялау комиссиясының төрағасы тағайындайды.

4.10. Аттестациялық комиссия бөлімшелерінің сарапшылары ретінде біліктілікті жоғарлату курсынан өткен және төменде көрсетілген сертификаттары бар мамандар болып табылады:

- «5,4,3 КЮ атағын беру жөнінде сарапшылар сертификаты»

- «2-1 КЮ атағын беру жөнінде сарапшы сертификаты»

4.11. КЮ дәрежесін беру жөнінде сертификат алу үшін маман оқудан өту қажет, емтихан тапсырып, жағымды баға алуы тиіс.

4.12. Сарапшылардың оқудан өтулері мен біліктіліктерін жоғарлату, оның ішінде өткізілу мерзімдері мен жері ОАК төрағасы белгілейді, облыстық бас сарапшылардың ұсыныстарын есепке алумен.

4.13. Оқу теоретикалық және тәжірибелік сабақтарды қамтитын семинар ретінде өтеді.

4.14. Семинарға қабылдану үшін әрбір үміткер келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- жеке бас куәлігінің көшірмесі:

- спорттық және бапкерлік біліктілік туралы құжаттардың көшірмесі:

- ДАН «Сертификат»-ның көшірмесі;
- бапкерлік өтілді растаушы құжаттардың көшірмесі;
- жоғарғы білім туралы дипломның көшірмесі;
- спортшы-нұсқаушыларға клубтан (немесе жіберуші ұйымнан) өтініш.

4.15. ҚРДФ Сертификаты бар сарапшылар әр бес жыл сайын кем дегенде бір рет біліктіліктерін жоғарылатып тұрулары тиіс.

5. КЮ біліктілік дәрежесін тағайындауға аттестациялау тәртібі

5.1. КЮ оқушы біліктілік дәрежесіне аттестациялау облыстың немесе ОАК бас сарапшысының бақылауымен спорт мектептерінде, клубтарында, аттестациялау комиссиясының жергілікті және өңірлік бөлімшелерінде іске асырылады.

5.2. КЮ біліктілік дәрежесін беру аттестациясы жылына екі рет өткізіледі. Оқу жылының соңында және күнтізбелік жылдың соңында. Дәреже бойынша өрбу қатал уақыт шеңберінен өту қажет.

Егер спортшының тиісті спорттық разряды мен жасы сәйкес болса (барлық тиісті құжаттарды көрсеткенде), 4,3,2,1 КЮ аттестациялауға рұқсат етіледі. Осылай аттестацияланған жағдайда спортшыға КЮ-дың алдыңғы дәрежелері бойынша қосымша сұрақтар мен тапсырмалар беріледі.

5.3. Емтихан тапсыруға келесі кестедегі көрсетілген уақыт санына сәйкес шұғылданған спортшылар жіберіледі:

Белбеу	Дәреже	Жаттығулардың басталуы
Ақ	6 КЮ	6 ай
Сары	5 КЮ	1 жылдан кем емес
Сарғыш	4 КЮ	2 жылдан кем емес

Жасыл	3 КЮ	3 жылдан кем емес
Көк	2 КЮ	4 жылдан кем емес
Қоңыр	1 КЮ	5 жылдан кем емес

5.4. Аттестациялауды аттестациялау комиссиясының бөлімшесінің сарапшылар өткізеді (екі адамнан кем емес), сонымен қатар үшінші сарапшы болып табылатын және емтиханды бақылайтын облыстық бас сарапшы міндетті түрде қатысуы тиіс.

5.5. КЮ дәрежесін аттестациялауды айқындайтын осы Нұсқаулықта әрбір аттестациялау дәреже талаптары белгіленген (1 Қосымша). Қосымша аттестациялық комиссияның талаптарына сәйкес негізгі талаптарды алға тарту кезінде кететін қателерді аттестациялау субъектісі таңдап, талап негізінде пайдаланады.

5.6. КЮ ғылыми дәрежесін алуға аттестаттауды ұйымдастыру регламенті:

5.6.1. ОАК комиссиясы емтихан тапсыруға емтихан тапсырғысы келетіндерді, емтиханға 1 ай қалғанда ОАК-дағы өтінім (1-К нысаны) негізінде тіркейді (өтетін жерін, адам санын көрсетеді), аттестаттауға қатысатын сарапшылардың толық аты-жөні (сарапшылар сертификаттарының көшірмелері ОАК сұранысы бойынша беріледі), тиісті дәрежедегі дәрежелер мен атақтар беру туралы құжаттардың көшірмелері);

5.6.2. Толтырылған өтінімнің негізінде әрбір қатысушы үшін Қазақстан Республикасы ДФ ағымдағы шотына аттестаттау жарнасы төленеді (КЮ сәйкес дәрежесі үшін алым сомасының кестесіне сәйкес). Жаттықтырушының, ұйымның аты-жөні, сертификатталатын адамдардың саны көрсетілген төлем түбіртегінің көшірмесі ОАК өкіліне жіберіледі;

5.6.3. Сертификаттау жұмыс хаттамаларын рәсімдеу арқылы жүзеге асырылады (3-К нысаны);

5.6.4. Сертификаттау бейне және фотосуреттермен жазылады (әр КЮ үшін таңдаулы 2-3 бейнежазба түсіріледі, сарапшылардың бірнеше фотосуреті, салтанатты жиын мен сертификат тапсыру процесі өзі түсіріледі), бейнежазба мен фотосуреттер ОАК өкілдеріне жіберіледі;

5.6.5. Аттестаттау нәтижелері бойынша сертификат бланкілері дайындалып, жіберіледі.

5.6.7. Аттестаттау нәтижелері аттестаттаудан өткендердің әрқайсысына берілген сертификат бланкінің бірегей нөмірін көрсете отырып, қорытынды хаттамамен рәсімделеді (2-К нысаны).

5.6.8. Сертификаттарды алғаннан кейін салтанатты тапсыру рәсімі өтеді.

5.7. Аттестация қорытындысы хаттамамен рәсімделеді (2-К нысаны). Құжаттар облыстық бас сарапшысына тапсырылады.

5.8. Аттестациядан өткен субъектілерге берілген сертификаттардың жеке нөмірлерін көрсете отырып, аттестацияның хаттамасы ҚРДФ сайтында жарияланады.

5.9. 1 және 2 КЮ дәрежелері бойынша «Куәліктерді» тіркеу және дайындау кезінде ҚРДФ мүшесі ретінде үздіксіз өтілі есепке алынады.

5.10. Аттестациялық «Куәліктердің» бланкілерін облыстық бас сарапшы бекітеді және береді. Аттестациялық бөлімдердің сарапшылары бланкіні алу үшін облыстық бас сарапшыға келесі құжаттарды өткізеді:

- «КЮ дәрежесіне тиісті берілетін сарапшы сертификатының» көшірмесі;

- «Куәліктер» бланкілерінің санына өтініш ;

- атаулы өтініштер (1-К нысаны).

- қажетті спорттық дәрежені растайтын құжаттардың көшірмелері;

5.11. Облыстық бас сарапшы емтихан қорытындылары бойынша сертификатқа жеке нөмір береді. Бас сарапшы жеке нөмірлерді ОАК алады. Қорытынды хаттаманы дай-

ындайды (2-К нысаны) және ОАК емтихан қорытындыларын тіркейді.

5.12. Қорытынды хаттамалардың түп нұсқалары, атаулы өтініштер, сертификаттарды беру тізімдемесі бас сарапшыда 2 жыл бойы сақталады. Сертификаттар нөмірлері ОАК мәліметер базасында сақталады.

6. ДАН біліктілік дәрежесін беруден аттестациялау тәртібі

6.1. ДАН біліктілік дәрежесін беруден аттестациялауды Орталық аттестациялық комиссия жүргізеді (ОАК).

6.2. Сарапшылар комиссиясының құрамы мына талаптарға сай болуы тиіс

Нәтижелерді бекітетін аттестациялау комиссиясының деңгейі	Берілетін біліктілік деңгейі	Сарапшы біліктілігі
Орталық аттестациялау комиссиясы	1-2 ДАН	4 ДАН және одан жоғары
Орталық аттестациялау комиссиясы	3-4 ДАН	5-6 ДАН және одан жоғары
Орталық аттестациялау комиссиясын таныстыратын ҚРДФ төралқасы	5-6 ДАН	Шақырылған сарапшы

6.3. ДАН әрбір біліктілік дәрежесін беру үшін қойылатын аттестациялау талаптары осы Ережеде көрсетілген (11 тармақ).

6.4. Дзюдодағы кәсіби қызметінің түрі бойынша аттестациялау үшін, Орталық аттестациялық комиссияның мекен-жайына электронды пошта арқылы рәсімделген «Таныстыру» (ТУ нысаны) және басқа да рәсімдеуге қажетті құжаттарды жібереді.

6.5. дзюдо-КАТА бойынша біліктілік дәрежесі берілген жағдайда субъектіге КАТА бойынша аттестациялау емтихан тапсыру керек, оны КАТА бойынша Сарапшылар мен орталық аттестациялау комиссиясы немесе КАТА бойынша Қазақстан Чемпионаты арнайы емтихан ұйымдастырады. Халықаралық федерация талаптары негізге алынады. (КАТА бойынша Кесте).

6.6. Аттестациялау субъектісі аттестациялау комиссиясына ДАН дәрежесін беруге емтиханға қатысуға өз атынан өтініш беруі керек (1-Д нысаны) немесе кәсіби қызметі нәтижесіне сай ДАН дәрежесін беру үшін ресми рәсімделген құжаттар комплектісін тапсыруы керек.

6.7. Аттестация нәтижелері хаттамамен рәсімделеді (2-Д нысаны)

6.8. Есептік құжаттар: аттестациялық хаттама (Ф-2-Д), өтініштің көшірмесі (Ф-1-Д),

Жарыс хаттамасы (Ф-3-Д), құжаттар жиынтығы ҚРДФ аттестациялық комиссиясына беріледі.

6.9. Аттестациялық куәліктерді (сертификаттарды) ҚРДФ аттестациялық комиссиясынан алады.

7. Дзюдода кәсіби қызмет бойынша аттестациялануда «Таныстыруға» қоса берілетін құжаттар:

7.1. Спортшылар үшін:

- аты-жөні және туған жылы көрсетілген төлқұжат көшірмесі;

- нәтижелер көрсетілген жарыстар хаттамасының көшірмесі;

- біліктілікті растайтын құжаттар көшірмесі (разряд, атақ, немесе СШ, ХДСШ, ЕСШ куәліктерінің көшірмесі, бұдан бұрынғы ДАН «Сертификатының» көшірмесі;

7.2. Жаттықтырушылар үшін:

- аты-жөні және туған жылы көрсетілген төлқұжат көшірмесі;

- жаттықтырушы ретінде еңбек өтілін растайтын құжаттың көшірмесі (дзюдодан оқу процесін жүргізуге байланысты жаттықтырушылық және педагогикалық саладағы еңбек өтілі);

- жаттықтырушы санатын беру туралы, ДАН беру туралы бұдан бұрынғы сертификаттық құжаттар көшірмесі;

- «Қазақстанның еңбегі сіңген жаттықтырушысы» куәлігінің көшірмесі (5 немесе 6 ДАН беру үшін);

- Спортшының белгілі бір спорттық жетістіктерге жетуі кезінде ол осы жаттықтырушымен жаттығу өткізгені туралы мәлімдеме, жарыс хаттамасының көшірмесі, көрсетілген деректерді растау үшін спортшының ОАҚ-пен байланыс телефондары. Бір спортшы үшін ДАН-ға 2 жаттықтырушыдан (бірінші жаттықтырушы, жеке жаттықтырушы және т.б.) артық өтініш бере алмайды.

- жоғары дене шынықтыру білімі туралы дипломының көшірмесі.

7.3. Төрешілер үшін:

- аты-жөні және туған жылы көрсетілген төлқұжат көшірмесі;

- төреші ретіндегі еңбек өтілін растайтын, дзюдодан ұлттық федерация мақұлдаған құжаттар көшірмесі;

- төреші куәлігінің көшірмесі, онда төреші санаты мен берілген күні көрсетіледі;

ДАН беру туралы бұдан бұрынғы сертификат көшірмесі;

- өңірлік дзюдо федерациясынан ҚРДФ комиссиясы ойын төрешілерінің қолы қойылған қолдаухат (ойын төрешілерінің директоры, спорттық директор)

- РК ДФ төреші-директорының қолдаухаты (қол қойылған)

7.4. КАТА бойынша маманданатындар үшін:

- аты-жөні және туған жылы көрсетілген төлқұжат көшірмесі;

- 1-Д нысаны бойынша өтініш көшірмесі;
- техникалық нормативтерді тапсырғаны туралы, 2-Д нысаны бойынша орындалған аттестациялау хаттамасы көшірмесі – тори және уке ролінде;
- ДАН беру туралы бұдан бұрынғы сертификат көшірмесі;
- КАТА-ны алдын ала тапсыру туралы бейнежазба.

7.5. Дзюдодағы басқа қызмет түрлері бойынша мамандар үшін:

- аты-жөні және туған жылы көрсетілген төлқұжат көшірмесі;
- жеке өтініш;
- ҚРДФ қолдаухаты;
- негіздеу (өзінің қызмет түрі бойынша жұмыстар нәтижесін алға тарту):
- ДАН беру туралы бұдан бұрынғы сертификат көшірмесі;

7.6. ОАК құжаттар көшірмесін танысып және тексергеннен кейін құжаттар көшірмесі қолға тигеннен күннен бастап 30 күн ішінде ДАН беру туралы шешім шығарады.

7.7. Шешім аттестациялау субъектісіне электронды байланыс құралдары немесе байланыс телефоны арқылы хабарланады. «Сертификатты» облыстық бас сарапшысына жедел поштамен жібереді.

7.8. «Сертификатты» рәсімдегенде «Қазақстан Республикасының дзюдо Федерациясының мүшесі» есебінде үзілмеген өтілі есепке алынады және дзюдодан спорт, жаттықтыру, төрешілік және басқа да қызметтің нәтижелерін расталады. Әрбір кейінгі ДАН дәрежесін тіркеу кезінде дзюдодан жаңа нәтижелермен растау қажет.

7.9. Құжаттар дұрыс рәсімделмеген немесе кей құжаттар жетіспеген жағдайда аттестациялау объектісі құжаттар ұсыну рәсімін қайталауы тиіс.

8. Апелляцияны қарау.

8.1. Аттестациялау кезінде даулы мәселе туа қалған жағдайда мүдделі тарап Орталық аттестациялау комиссияға апелляция бере алады.

8.2. Орталық аттестациялау комиссиясы төрағасының шешімі шағымдалмайды.

9. Спорттық қызмет нәтижесіне байланысты ДАН біліктілік дәрежесін беру.

9.1 ДАН біліктілік дәрежесін берудегі аттестациялық талаптар

ДАН	Нәтиже	Спорттық атақ
1 ДАН	Жастар арасында ҚРЧ 1-орын, Ерлер мен әйелдер арасындағы ҚРЧ 3-орын, Ересектер арасындағы ҚР Спартакиадасында 3-орын ҚР жастар ойындарында 1-3 орын, 23 жасқа дейінгі ҚР чемпионатында 1-2 орын, ҚР Шеберлер турнирлерінде 1-орын. Ересектер арасындағы пара және сурдо дзюдодан ҚРЧ 1-орын, Жастар арасындағы Континенталдық кубоктарда 1-орын.	СШ
2 ДАН	Ересектер арасында ҚРЧ 2-орын, Ересектер арасындағы ҚР Спартакиадасында 2-орын, Әлем Чемпионаттарында немесе халықаралық спорттық ведомстволар мен ұйымдардың әлемдік ойындарында 3-орын, Әлемдік Универсиадада 3-5 орын, Жасөспірімдер арасындағы Азия Чемпионатында 1-2-орын. Кадеттер арасындағы Азия Чемпионатында 1-орын. Кадеттер арасындағы Әлем Чемпионатында 1-орын, Ардагерлер арасындағы Әлем Чемпионатында 1-орын, Дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдодан «Grand Prix» санатында, Халықаралық жарыстарда 3-орын. Пара и сурдо дзюдодан ҚРЧ екі мәрте 1-орын, Пара және сурдо дзюдодан Азия чемпионатында 3-орын, Ересектер арасындағы Континенталдық кубоктарда 2-3-орын.	СШ, ХДСШ
3 ДАН	Ересектер арасындағы ҚРЧ 1-орын, Ересектер арасындағы ҚР Спартакиадасында 1-орын, Халықаралық спорттық ведомстволар мен ұйымдардың әлемдік ойындарында 1-2- орын, Әлемдік Универсиадада 1-2-орын, «Grand Prix» категориясының халықаралық турнирлерінде 1-2-орын, «Grand Slam» категориясының халықаралық турнирлерінде 1-3-орын, Азия Чемпионатында 2-3 орын, Азия Ойындарында 3-орын. Ересектер арасындағы Континенталдық кубоктарда 1-орын Әлем чемпионатында 5-7-орын,	СШ, ХДСШ

3 ДАН	<p>Ардагерлер бойынша Әлем Чемпионатында 1-2-орын, Ардагерлер бойынша Азия Чемпионатында 1-орын. Жасөспірімдер арасындағы Әлем Чемпионатында 1-3 орын Кадеттер арасындағы Әлем Чемпионатында 1-2 орын Жасөспірімдер арасындағы Олимпиада ойындарында 1-орын</p> <p>Пара және сурдо дзюдодан ересектер арасындағы Азия чемпионатында 2-орын</p> <p>Пара дзюдо, сурдо дзюдодан «Grand Prix» санатында Халықаралық жарыстарда 1-2-орын</p> <p>Пара дзюдодан Әлем кубогі халықаралық жарысында 1-3 орын</p>	СШ, ХДСШ
4 ДАН	<p>Дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдодан Әлем чемпионатында 5-7 орын (екі мәрте)</p> <p>Олимпиада, Паралимпиада, Сурдоолимпиада ойындарында 5-7 орын.</p> <p>Азия Чемпионатында 2-орын (екі мәрте),</p> <p>Пара, сурдо дзюдодан Азия Чемпионатында 1-орын.</p> <p>Дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдодан Азия Чемпионатында 1-орын.</p> <p>Азия, Пара Азия ойындарында 1-2 орын.</p>	ХДСШ
5 ДАН	<p>Дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдодан Азия чемпионатында 1 орын (екі мәрте)</p> <p>Дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдодан Әлем чемпионатында 2-3-орын.</p> <p>Олимпиада, Паралимпиада, Сурдоолимпиада ойындарында 2-3 орын.</p>	ХДСШ
6 ДАН	<p>Дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдодан Әлем чемпионатында 1-орын.</p> <p>Олимпиада, Паралимпиада, Сурдоолимпиада ойындарында 1- орын.</p> <p>Дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдодан Әлем Чемпионатындаы 2-орын (екі мәрте),</p> <p>Олимпиада, Паралимпиада, Сурдоолимпиада ойындарында 2- орын (екі мәрте).</p> <p>Азияның бәрнеше дүркін чемпионы, Әлем Чемпионатының және Олимпиада ойындарының жүлдегері</p>	ЕСШ

9.2. Дзюдодағы басқа қызметтер үшін.

ДАН аттестациялау дәрежесін берудің ең төменгі жасы, ең төмен уақытша аралық, кезекті ДАН дәрежесін беру қажеттілігі, дзюдодағы аттестациялау субъектісінің қызмет түріне сәйкес бұдан бұрынғы берілген дәрежеден басталған сәті төмендегі кестеде берілген:

9.3. Жаттықтырушылар үшін (бапкерлік қызметі үшін)

Еңбек өтілі	5 жылдан астам			8 жылдан астам			12 жылдан астам			20 жылдан астам		
Біліктілік санаттары	2	1	В	2	1	В	2	1	В	2	1	В
ДАН	1	2	3	2	3	4	3	4	5	4	5	6

Біліктілік санаттары: 2- екінші, 1- бірінші, В- жоғары.

Дзюдодан жаттықтырушы-оқытушыларға біліктілік санаттарын беру үшін жұмыс нәтижесіне баға беру критерийлері

Біліктілік тағайындауға арналған талаптар	Біліктілік санаттары		
	Жоғарғы	Бірінші	Екінші
Халықаралық жарыстар			
Олимпиада Ойындары, Параолимпиадалық ойындар, Сурдоолимпиада ойындары	Жұлдегерлер қатысу		
Әлем Чемпионаты, Азия Чемпионаты, Азия Ойындары Дүниежүзілік Универсиада Дүниежүзілік соғыс ойындары Пара, сурдо дзюдодан әлем чемпионаты Пара, сурдо дзюдодан Азия чемпионаты	1-3 орын 1-2 орын 1-3 орын 1-3 орын	5-7 орын 3-5 орын 5-7 орын 5-7 орын	5-7 орын 5-7 орын 5-7 орын
Grand Slam, Grand Prix		орын 1-2 орын	5-7 орын 3-5 орын
Кадреттер арасындағы олимпиада ойындары Әлем Чемпионаты жасөспірімдер Әлем Чемпионаты кадетпен Ересектер арасындағы Континенталдық кубоктар		1-2 орын 1-2 орын 1-2 орын 1-2 орын	3-5 орын 3-5 орын 3-5 орын 3-5 орын
Азия Чемпионаты жасөспірімдер мен кадеттер Азия балалары Жастар, кадеттер арасындағы Континенталдық кубоктар			1-3 орын 1-3 орын 1-орын

9.4. Төрешілер үшін (төрешілік қызметі үшін)

Еңбек өтілі					4 жылдан астам		5 жылдан астам	
Санаты	1К	ҰК	ЖҰК	ХК (континенталь)	ХК (континенталь)	ХК (интернейшнл)	ХК (интернейшнл)	ОК
Дан	1	2	3	3	4	4	5	6-7

Еңбек өтілі	5 жылдан астам			7 жылдан астам			12 жылдан астам		
санаты	ЖҰК	ХК (кон.)		ЖҰК	ХК (кон)	ХК(инт)	ЖҰК	ХК	ОК
Дан		2	3	3	4	5	4	5	6-7

Санаттар: 1К – бірінші санат, ЖҰК-жоғарғы ұлттық, ХК(кон.)-халықаралық континенталь,

МК (интернешинал)-халықаралық интернешинал, ОК-олимпиадалық.

Үздіксіз төрелік еткені үшін марапатталды. ДАН дәрежелерінің тағайындалуына сәйкес уақыт градациясы сақталады.

9.5. КАТА бойынша маманданғандар үшін

Басқа мамандар мен спортшыларға 1 ден 6 Дан бойынша Ката емтихандары 15 жастан.

Кезекті данға емтихан тапсыру үшін Данға сәйкес жылдармен шыңдалған мерзім болуы тиіс: 2 Дан-2 жыл:3 Дан-3 жыл және т.б. қара. (КАТА бойынша кесте)

9.6. Басқа санатты мамандар үшін.

Дзюдоның бұқаралығын арттыру бойынша көпжылдық жұмысы үшін	Үлесіне қарай	6 Данға дейін *
Дзюдоның теориясы мен әдістемесін дамытқаны үшін	Үлесіне қарай	8 Данға дейін **
Дзюдоны дамытудағы ерекше үлесі үшін	Үлесіне қарай	8 Данға дейін**

* - ерекше жағдайларда аттестациялау комиссиясы айрықша шешім шығаруға құқылы;

** - ҚРДФ ұсынуымен ДФШ немесе ДЕШ береді.

ҰСЫНЫС

Кәсібилік дәрежесін тағайындау _____ дзюдо бойынша ДАН

фотосуреті

Тегі: _____

Аты-жөні: _____

Туған жылы: _____

Мекен-жайы: _____

телефоны, e-mail: _____

Азаматтығы: _____

Федерация мүшесі: _____

Аумақтық федерация: _____

Бастауыш спорттық ұйым: _____

(мектеп, клуб)

Оқу орны/ жұмысы: _____

Білімі: _____

(оқу орнын көрсету)

Атағы (спорттық, жаттықтырушылық, төрешілік): _____

Атақ берілген мерзімі, нөмірі: _____

Дзюдодағы спорттық қызметінің нәтижесі және нәтижеге қол жеткізген күні

№	Жарыстың атауы	күні/орны	нәтиже

Жаттықтырушылық қызметтің нәтижесі:

Спортшының есімі	Жарыстың атауы	жылы	Нәтижесі

Төрешілік қызметтің нәтижесі:

Төрешілік санаты	Күні\орны, қайда орындады
Төреші болған жарыстардың атауы	Күні\орны, кім есебінде.

КАТА: Қандай КАТАны білесіз?

Дзюдодағы өзге қызметінің нәтижесі:

	Күні\орны

Жеке қолы	Бастапқы спорттық ұйымның жетекшісі (мектеп, клуб)	Өңірлік дзюдо федерациясының жетекшісі	ҚРДФ аттестациялық комиссиясымен орындалғаны немесе бас тартқаны белгіленген
Күні:	Қолы Мөрі Күні:	Қолы Мөрі Күні:	

ҚОСЫМША

(1-К нысаны)

Дзюдо техникасы бойынша кәсіби жарыстарға қатысуға

ӨТІНІШ

(КЮ дәрежесін беру туралы аттестация)

№	Т.А.Ә.	Туғ. жылы	КЮ біліктілігі	Біліктілік, спорттық разряд	Қандай КЮ-ға емтихан тапсырады	Жаттықтырушының Т.А.Ә.	Дәрігер визасы

Ұйым _____ Дәрігер _____
М.О. _____ Жаттықтырушы _____

1-Д нысаны

Дзюдодан – КАТА техникасы бойынша жарыстарға қатысуға

ӨТІНІШ

№	Т.А.Ә.	Туғ. жылы	Біліктілігі ДАН	Біліктілік, спорттық разряд	Қандай ДАНнан емтихан тапсырады	Жаттықтырушының Т.А.Ә.	Дәрігер визасы

Ұйым _____ Дәрігер _____
М.О. _____ Жаттықтырушы _____

(2-К нысаны)

Дзюдо техникасы бойынша біліктілік жарыстарының

ҚОРЫТЫНДЫ ХАТТАМАСЫ

№ _____ аттестациялау хаттамасы

КЮ _____ тағайындау

Қала _____ Ұйым _____ Күні _____

№	Т.А.Ә.	Туған жылы	Біліктілік, КЮ	Біліктілік, спорттық разряд	Берілген КЮ куәлігінің тіркеу №

Жарыс төрешілері (аттестациялау комиссиясы сарапшыларының құрамы)

Т.А.Ә.	Атақ, ДАН	Жеке куәлік №	Қолы

(2-Д нысаны)

КАТА-Дзюдо техникасы бойынша біліктілік жарыстарының

ҚОРЫТЫНДЫ ХАТТАМАСЫ

№ _____ аттестациялау хаттамасы

_____ ДАН _____ тағайындау

Қала _____ Ұйым _____ Күні _____

№	Т.А.Ә.	Туған жыл	Біліктілік, КЮ, ДАН	Біліктілік, спорттық разряд	Берілген ДАН куәлігінің тіркеу №

Жарыс төрешілері (аттестациялау комиссиясы сарапшыларының құрамы)

Т.А.Ә.	Атақ, ДАН	Жеке куәлік №	Қолы

(форма 3-К)

ЖАРЫС ХАТТАМАСЫ

5 КЮ – сары белбеу біліктілік дәрежесін алу үшін дзюдошыларды техникалық дайындау бойынша нормативтер

Рет №	Т.А.Ә.	5 КЮ сары белбеу								Баға+ тапсырды Екі минус Тапсырған жоқ		
		Nage-waza				Ne-waza						
		UKI-OTOSHI Тене –төндіктен алға шығару	TAI-OTOSHI Алдыңғы аяқтан шалу	OKURI-ASHI-HARAI Екі аяқтың астынан қату	KUUCHI-GARI Өкше астынан іштен қату	SASAE-TSURICOMI-ASHI Алдыңғы жақтан қату	SEOI-NAGE Иықтан қапсыра ұстау арқылы арқадан лақтыру	KEZA-GATAME Бүйірден ұстау	KATA-GATAME Басы мен қолын бірдей қапсыра ұстау	KAMI-SHIHO-GATAME Бас жағынан ұстау	KKSG Kuzure-kami-shiho-gatame Бас жағынан ұстау	

Партерде таңдалған үш тәсіл тапсырылады
Комиссия қабылдап алды:
Комиссия төрағасы _____

Комиссия мүшесі _____

ЖАРЫС ХАТТАМАСЫ

4 КЮ – сары белбеу біліктілік дәрежесін алу үшін дзюдошыларды техникалық дайындау жөніндегі нормативтер

Рет №	Т.А.Ә.	4 КЮ сары белбеу				Баға+ тапсырды Екі минус Тапсырған жоқ						
		Nage-waza		Ne-waza								
		SOT Sumi-otoshi Итеру арқылы төпе-төндіктен айыру	OSO O-soto-otoshi Артқы жақтан шалу	OSG O-soto-gari Артқы қапсырма	UGO Uki-goshi Денесінен ұстау арқылы жамбаспен	TKG Tsuricomi-goshi Жағадан ұстау арқылы жамбаспен лақтыру	NRG Nari-goshi Екі аяқтан қапсыра ұстау	YSG Yoko-shiho-gatame Көлдөненнен ұстау	TSG Tate-shiho-gatame Қолынан ұстау арқылы үстінен	Ude-hishigi-ude-gatame Шынтақты ауыртпа тәсілі	Ude-hishigi-juji-gatame Колды аяқтың арасынан қапмап шынтақпен серпу	

Партерде таңдалған үш тәсіл тапсырылады

Комиссия қабылдап алды:

Комиссия төрағасы _____ Комиссия мүшесі _____

ЖАРЫС ХАТТАМАСЫ

3 КЮ – жасыл белбеу біліктілік дәрежесін алу үшін дзюдошыларды техникалық дайындау бойынша нормативтер

Рет №	Т.А.Ә.	3 КЮ жасыл белбеу		Баға+ тапсырды Екі минус Тапсырған жоқ
		Nage-waza	Ne-waza	
		SEOI-OTOSHI Тізерлен тұрып арқара лақтыру		
		KOSHI-GURUMA Қарыластың мойнынан ұстап бөкседен лақтыру		
		TANI-OTOSHI Өкшеден артқа лақтыру (Отырбыз)		
		KOSOTO-GARI Өкше астынан іштен қату		
		KO-SOTO-GAKE Тіземен іштен қапсыру		
		OSCHI-GARI Бір аяқпен іштен тіземен іштен қапсыру		
		De-ashi-harai Бір аяқтап бүгірден қату		
		UDE-HISHIGI-JUJI-GATAME Аяқ арасынан шынтақты батырып қолмен қапсыру		
		UDE-GARAMI Шынтақ орамы		
		Gyaku-juji-time Қолды айкастыру арқылы алдан тұншықтыру (алақан ішке қарай, бас бармақ сыртық		
		NAMI-JUJI-JIME Қолды айкастыру арқылы алдан тұншықтыру (середі я (аалақан ішке, бас бармақ сыртық)		

Комиссия қабылдап алды:

Комиссия төрағасы _____ Комиссия мүшесі _____

ЖАРЫС ХАТТАМАСЫ

2 КЮ –көк белбеу біліктілік дәрежесін алу үшін
дәздікшелерді техникалық даярлау жөніндегі нормативтер

Рет №	Т.А.Ә.	2 КЮ –көк белбеу										Баға + тапсырды Екі минут Тапсырған жоқ	
		Nage-waza					Ne-waza						
		Томоe-nage - Өкшөмөн ішке тіреп, бастан айналадыра лақтыру	Sumi-gaeshi - Тізені тіреп лақтыру	Yoko-otoshi - Құлап жатып өкшөмөн бүйірден шалу	Soto-makikomi - Иықтан қалсыра ұстап айнадырып лақтыру	Hane-goshi - Жамбасты беріп, тіземнен іштен шалу	Uchi-mata - бір аяқтап шалу (жөткеппен орындалады)	Niza-guruma - Тізерлеп, алдынан қату	Kata-jūji-jime - Қолдарды айкастрып алдынан бұйындару (бір алақанды үстінен, екіншісін төменнен)	Okuri-eri-jime - Екі қайырып, артынан бұйындару	Kata-ha-jime - Қолды шығарып, қайырып, артынан бұйындару	Nadaka-jime - Иықпен және білекпен артынан тұншықтыру	

Комиссия қабылдап алды: _____
Комиссия төрағасы _____

ЖАРЫС ХАТТАМАСЫ

1 КЮ –қоңыр белбеу біліктілік дәрежесін алу үшін
дзюдошыларды техникалық даярлау жөніндегі нормативтер

Рет №	Т.А.Ә.	1 КЮ – қоңыр белбеу		Баға+ тапсырды Екі минус Тапсырған жоқ
		Nage-waza	Үкo-гuruma - Бүйірге бұрап, құлап жатып, кеудеден асыра лақтыру	
			Үshio-goshi- Жамбастан асыра лақтырып, жүлкіи тастау	
			Үtsuri-goshi- Кеудемен ықтырып алып, жамбастан асыра лақтыру	
			О-guruma- Шалантан аяқты алға бұрап, алдыңғы аяқпен асыра лақтыру	
			Аshi-guruma- Кейінгі аяқты бұрап, аяқтан асыра лақтыру	
			Нarai-tsuikomi-ashi- Кейінгі аяқпен алдыңнан қату	
			Үra-nage- Бүктен кеудеден асыра лақтыру	
			Үde-hisigi-sakaku-gatame- Бас пен қолды аяқпен қармап, шынтақпен серту шынтақпен серту	
			Үde-hisigi-waki-gatame- Қолмен қолықтан қапсырып, шынтақпен қолтықтан қапсырып, Екі қайырып, алдыңнан бұйындару	
			Sanaku-jime- Бас пен қолды аяқпен қапсырып, бұйындару	

Комиссия қабылдап алды: _____
Комиссия төрағасы _____

(3-Д нысаны)**ЖАРЫС ХАТТАМАСЫ**

1 ДАН– Наде Но Ката біліктілік дәрежесін алу үшін
 дзюдошыларды техникалық даярлау жөніндегі нормативтер
 Ф.А.Ә. ТОРИ _____ ұйым
 Ф.А.Ә. УКЕ _____ ұйым _____

№	Техникалық тәсілдердің кешені	Қателер					
		Маңызды емес 1-2-3	Орташа 5-6-7	Үлкен 10	Дұрыс орын- демеуі 20	Ұмытты 40	Барлығы
	Ашылу салтанаты (басы)						
	UKI-OTOSHI (тепе-теңдіктен айыру)						
	SEOI-NAGE (арқадан лақтыру)						
	KATA-GURUMA (дирмен)						
	UKI-GOSHI (бұрау арқылы жамбаспен лақтыру)						
	HARAI-GOSHI (екі аяқтың астынан қапсыру)						
	TSURI-KOMI-GOSHI (жағадан алу арқылы жамбаспен лақтыру)						
	OKURI-ASHI-HARAI (бүйірден қағу)						
	SASAE-TSURI-KOMI-ASHI (алдынан қағу)						
	UCHI-MATA(ішінен қағу)						
	TOMOE-NAGE(табанмен ішке тірелу)						
	URA-NAGE (кеудеден асыра лақтыру)						
	SUMI-GAESHI (тізеге отыру)						
	YOKO-GAKE (құлау арқылы бүйірден қағу)						
	YOKO-GURUMA (бұрау арқылы кеулақтыру)						
	UKI-WAZA (алға көтеру)						
	Салтанатты жабылуы						
	Барлығы:						

Төреші: _____ Қолы _____

КАТА бойынша құрама деректер

Қ. Күні _____

№	Ф.А.Ә.	ТОРИ/ УКЕ	Төрешілер					Баллдар	Орын
			1	2	3	4	5		

Бас төреші _____ бас хатшы _____

КАТА бойынша тізбе
Халықаралық федерация талаптары
Nage No Kata-Katame No Kata-Kime No Kata-Ju No Kata-Koshiki No
Kata-Kodokan Goshin Jitsu

ДАН	Жас шамасы	Қажетті біліктілік	Соңғы біліктіліктен кейінгі уақыт	Ресми жарыстардағы жеңістер саны	КАТА тапсыруға қажеттілер
1 ДАН	15 жас	Қоңыр белбеу (СШК)	1 жыл	10	Nage No Kata
2 ДАН	17 жас	Қара белбеу 1 ДАН	2 жыл	10	Nage No Kata, Katame No Kata
3 ДАН	20 жас	Қара белбеу 2 ДАН	3 жыл	12	3 КАТА
4 ДАН	24 жас	Қара белбеу 3 ДАН	4 жыл	12	4 КАТА
5 ДАН	29 жас	Қара белбеу 4 ДАН	5 жыл	Өңірлік талаптар	5 КАТА

Санаттары:

Санаты	Спортшылар	Төрешілер	Ресми тұлғалар	Ұлттық жаттықтырушылар	Клуб жаттықтырушылары
A	Олимпиада ойындарында және Элем Чемпионатында 1-3 орын	IJF	IJF Continental	«A» санатының атлеттері	
B	Ересектер ұлттық құрамасы (халықаралық жарыстарда нәтижеге жеткендер)	Continental	Ұлттық	«B» санатының атлеттері	Халықаралық жарыстар
C	Ересектер ҚРЧ 1-3 орын	Ұлттық	өңірлік	«C» санатының атлеттері	Ұлттық жарыстар
D	Басқалары	Басқалары	Басқалары	Басқалары	Басқалары
ДАН	санаты	Жас шамасы	Соңғы біліктілік уақыты	КАТА тапсыруға қажеттілер	
6	A	30 жас	6 жас	Koshiki No Kata	
	B	35 жас	8 жас	Koshiki No Kata	
	C	40 жас	10 жас	Koshiki No Kata	
	D	50 жас	1 ДАНнан кейінгі 12 жыл немесе 25 жыл	Koshiki No Kata	

Спорттық дәреже, разрядты және біліктілік категория тағайындау кезіндегі талаптар мен ережелер

ДАН\КЮ	Нәтиже	Дәреже\ разряд
5 КЮ Сары белбеу	Кез келген деңгейдегі жарыстарда бір жыл ішінде 2 жастар разрядындағы спортшылардан 4 рет жеңу. Міндетті шарт - жүйелік оқу өтілі 1,5 жыл	II юн
4 КЮ Сарғыш белбеу	Берілген салмақ категориясында кем дегенде 1 жастар разрядындағы 4 спортшы қатысу шартымен, облыстық жастар біріншілігінде 1 орын алу немесе бір жыл ішінде кез келген деңгейдегі жарыстарда бір жыл ішінде 2 жастар разрядындағы спортшылардан 10 рет жеңу. Міндетті шарт - жүйелік оқу өтілі 2 жыл	I юн
3 КЮ Жасыл белбеу	Аудандық деңгейден жоғарғы жарыстарда бір жыл ішінде 2 разрядтағы спортшылардан 6 рет жеңу. Міндетті шарт - жүйелік оқу өтілі 3 жыл	II ересектер разряды
2 КЮ Көк белбеу	Қалалық деңгейден жоғарғы жарыстарда бір жыл ішінде 1 разрядтағы әр түрлі спортшылардан 8 жеңу немесе 2 разрядтағы спортшылардан 16 рет жеңу. Міндетті шарт - жүйелік оқу өтілі 4 жыл	I ересектер разряды
1 КЮ Қоңыр белбеу	ҚР Чемпионатында 3 орын, ересектер арасында ҚР Спартакиадасында 3 орын, ересектер арасында ҚР Чемпионатында 2 орын, 23 жасқа дейін ҚР Юниорлық Чемпионатында 2 ҚР Жастар Чемпионатында 1-2 орындар ҚР жастар ойындарында 2-3 орындар Облыстық және Алматы, Астана ққ. аймақтық чемпионаттарында 1 орын Спорттық-бұқаралық шаралардың күнтізбесіне енгізілген Халықаралық және Республикалық турнирлерде 1 орын. ҚР КМС ұстанымдарын орындау кезінде, салмақ категориясында кем дегенде 12 спортшы және 5 топ қатысуы тиіс. Спортшы кем дегенде 3 рет жеңуі тиіс. Ауыр салмақтық категорияда кем дегенде 8 спортшы қатысуы қажет Міндетті шарт - жүйелік оқу өтілі 5 жыл	КМС
1ДАН Қара белбеу	ҚРЧ 1 орын, жастар/юниорлар арасында ҚРЧ 2 орын, әйелдер мен ер адамдар арасында ҚР Спартакиадасында 3 орын, ересектер арасында ҚР жастар ойындарында 1 орын ҚРЧ 1 орын, 23 жасқа дейін ҚР Мастерлік турнирлерінде. Бір күнтізбелік жылдың ішінде жарыстарда кестеде көрсетілген 150 балл жинау (біліктілік баллдардың кестесі бойынша)	МС

2 ДАН Қара белбеу	ҚРЧ 1 орын, ересектер арасында ҚР Спартакиадасында 2 орын, ересектер арасында Әлем Чемпионаттарында 3 орын немесе халықаралық спорттық мекемелер мен ұйымдардың бүкіләлемдік ойындарында Азия Чемпионатында 1-2 орындар, юниорлар арасында. Азия Чемпионатында 1 орын, кадеттер арасында Әлем Чемпионатында 3 орын,кадеттер арасында	МС
3 ДАН Қара белбеу	ҚР Спартакиадасында 1 орын, ересектер арасында Әлем Чемпионатында 1 орын, әскери қызметкерлер арасында Бүкіләлемдік Универсиадада 1 орын Әлем Чемпионатында 5 орын (екі рет), Жасөспірімдер Олимпиадалық ойындарында 1 орын Әлем Чемпионатында 1-2 орындар, юниорлар/жастар арасында Әлем Чемпионатында 1-2 орындар, майталмандардың арасында Азия Чемпионатында 1 орын, майталмандардың арасында	МС МСМК
4 ДАН Қара белбеу	Әлем Чемпионатында 5 орын (екі рет), Олимпиадалық Ойындарда 5-7 орындар Азия Чемпионатында 2 орын (екі рет), Азия Чемпионатында 1 орын Азиялық Ойындарда 1-2 орындар	МСМК
5 ДАН Қара белбеу	Азия Чемпионатында 1 орын (екі рет), Әлем Чемпионатында 3 орын Әлем Чемпионатында 2 орын Олимпиадалық ойындарда 2-3 орындар	МСМК ЗМС
6 ДАН Қызғылт- ақ белбеу	Әлем Чемпионатында 1 орын Олимпиадалық ойындарда 1 орын Әлем Чемпионатында 2 орын (екі рет), Олимпиадалық ойындарда 1 орын (екі рет) ӘЧ, ОО дүркін жүлдегері	ЗМС

Қолданылған әдебиеттер:

1. JIgoro Kano Kodokan Judo.-Токио: 1994
2. Антонов В.В.. Дзюдо. Санкт-Петербург: 2010
3. Жаналин Б. Дзюдо программасы. Павлодар
4. Дзюдо. Москва. 200
5. Қазақстан Республикасы спорттық әдебі – Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2020 жылғы 28 ақпандағы № 51 бұйрығымен бекітілген
6. «Дене шынықтыру және спорт туралы» 2014 жылғы 3 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңы.
7. IJF Academy <https://academy.ijf.org/>

ПОЛОЖЕНИЕ
о порядке аттестационной деятельности и
требований для присвоения квалификационных
степеней КЮ и ДАН по борьбе
ДЗЮДО

Алматы
«Қазақ университеті»
2021

Согласовано с Председателем комитета по делам спорта и физической культуры
Министерства культуры и спорта Республики Казахстан Е. Канагатовым
от 14 сентября 2015 г.

Утверждено Президентом республиканского общественного объединения
«Федерация дзюдо» К. Ракишевым от 17 сентября 2015 г.

Авторы-составители:

А.Р. Житкеев, 6-й ДАН JF, ЗМС, доктор PhD

В.Г. Масыгина, 5-й ДАН JF МСМК, магистр п.н.

М.Н. Шепетюк, 6-й ДАН JF, заслуженный тренер
Республики Казахстан, к. п. н., профессор

Т.З. Бибулин, МС, 6-й ДАН JF, тренер высшей н.к.

Н.И. Патопеня, заслуженный тренер Республики Казахстан

И.С. Акбергенов, 3-й ДАН, Институт дзюдо Кодокан

Рецензенты:

первый вице-президент федерации дзюдо **М. Мыктыбеков**
рефери-директор, судья олимпийской категории **Н. Нуртазин**
тренер-консультант национальной сборной, эксперт дзюдо **А. Яцкевич**

Положение о порядке аттестационной деятельности и требований для присвоения квалификационных степеней КЮ и ДАН по борьбе дзюдо: учебное пособие / Коллектив авт. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 164 с.

ISBN 978-601-04-5676-1

Настоящее положение является базовым документом для установления единого порядка аттестационной деятельности и требований для присвоения квалификационных степеней КЮ и ДАН в дзюдо на территории Республики Казахстан. Данное положение также является учебным пособием для обучающихся по специальности «Физическая культура и спорт», спортсменов, тренеров и любителей дзюдо.

Рекомендуется использовать данное пособие в качестве программы обучения в секциях дзюдо, специализированных спортшколах и спортивных клубах как основную программу обучения для тренеров и спортсменов в Республике Казахстан.

ISBN 978-601-04-5676-1

© А.Р. Житкеев, В.Г. Масыгина, М.Н. Шепетюк,
Т.З. Бибулин, Н.И. Патопеня, И.С. Ақбергенов, 2021

ВВЕДЕНИЕ

Дзюдо – это зародившийся в Японии популярный вид спортивной борьбы, культивируемый во многих странах мира. Занятие дзюдо предъявляет занимающимся специфические требования и оказывает комплексное воздействие на организм. Особое влияние занятия дзюдо оказывают на воспитание личности дзюдоистов детско-юношеского возраста. Занимаясь этим видом видом борьбы, можно научиться преодолевать свои слабости и недостатки, изменять себя и познавать свои возможности.

История дзюдо – это процесс превращения боевого искусства в современный вид спорта.

Основатель дзюдо Дзигоро Кано посвятил свою жизнь воспитанию молодежи, сочетая традиции и инновации с развитием личности в служении обществу. Зарождение дзюдо тесно связано с традициями японских боевых искусств, жизненными навыками и личностью самого Дзигоро Кано.

Дзигоро Кано родился 28 октября 1860 года. Он очень рано получил строгое образование, в котором западные влияния смешались с традиционными восточными учениями. Кано был слабым ребенком, но очень одаренным. Его одноклассники часто были старше и физически сильнее его, и они постоянно издевались над ним и дразнили. Поэтому Кано решил изучить джиу-джитсу – боевое искусство, которое помогает слабому победить сильного.

Методы Кано были основаны на древних формах джиу-джитсу, которые создатель дзюдо когда-либо практиковал или изучал, но он отказался от всех техник, направленных на убийство или причинение вреда здоровью. Захват за ки-

моно соперника в борьбе стал обязательным элементом борьбы. Тем самым Кано снизил уровень насилия. По тем же причинам он усовершенствовал и способы самостраховки при падениях.

В мае 1882 года он открыл школу Кодокан («школу обучения пути») в комнате с 12 татами в буддийском монастыре в Токио и начал обучать новой практике – борьбе дзюдо. Его девять учеников и друзья собирались в маленькой комнате в 20 квадратных метров и обучались бросать, удерживать противника, заставляя его подчиниться, применяя приемы удушения или болевые приемы. Новизна была не в технических действиях, а в способе их выполнения и завершении техник. Число учащихся быстро росло. Додзе Кодокан переезжало несколько раз. Метод Кано был заимствован полицией и военно-морским флотом, введен в нескольких школах и университетах.

Философия Кано основана на принципах трех культур: приобретение знания, обучение этике и развитие тела через практику физического образования. Он объяснял свою точку зрения следующим утверждением: «Здоровое тело – это не только неперемное условие долголетия, но и основа всей умственной и духовной деятельности». Он настаивал на целесообразности упражнений. «Каким бы прекрасным ни было здоровье человека, его существование остается бессмысленным, если он не трудится на благо обществу».

Дзюдо как способ образования, разработанный Дзигоро Кано, основывается на регулярной практике с полной отдачей в течение длительного времени, базовых принципах дзюдо и с соблюдением его основ. Практика дзюдо способствует повышению автономии и самоконтроля, развитию уважения к другим, улучшению понимания окружающего мира.

В основе практики дзюдо лежат три главных и неделимых принципа, сформулированных Дзигоро Кано:

1) JU (Дзю) – Адаптация. Первым принципом является несопротивление и адаптация. Данный принцип настолько тесно связан с дисциплиной, что дает ей название: пра-

ктиковать дзюдо означает ступить на путь (До) применения принципа адаптации (Дзю). Он призывает к практике за пределами противостояния силы мышц к тому, чтобы достичь реального мастерства в постижении тонких законов движения, ритма, баланса силы. Дзю – это жизненная установка.

2) SEIRYOKU ZENYO (Сейрёку дзеньё) – Максимальное использование энергии. Вторым принципом является поиск способов максимального использования физической и умственной энергии. На основе овладения первым принципом второй принцип предлагает применение к любой проблеме наиболее подходящего решения: действовать правильно, в правильное время, с совершенным контролем используемой энергии, направляя силу и намерения партнера против него самого.

3) JITA YUWA KYOEI (Джита ёва кюэй) – Взаимопомощь и процветание. Третий принцип – это гармония, взаимное процветание через объединение нашей собственной силы с силой других членов общества. Вытекая из добросовестной практики первых двух принципов, он предполагает, что присутствие партнера и группы необходимо и благоприятно для прогресса каждого. В дзюдо индивидуальный прогресс наступает через взаимопомощь и взаимные уступки. Jita Yuwa Kyoei – осознанность.

Важная роль в образовательной системе дзюдо отводится квалификации по степеням КЮ и ДАН. Дзюдо задумывалась как философская и умственная система образования с практикой и градациями по степеням. КЮ и ДАН являются мерой измерения развития обучающихся в дзюдо. Развитие в дзюдо предполагает не больше одного продвижения в степени, рассматривается и индивидуальное персональное развитие человека.

Основные даты биографии Дзигоро Кано:

- 28 октября 1860 года – день рождения Дзигоро Кано;
- май 1882 года – открытие школы Кодокан дзюдо;
- 4 мая 1938 года – день смерти Дзигоро Кано.

*«Приложение 1»
К положению о порядке аттестационной
деятельности и требований для присвоения
квалификационных степеней КЮ и ДАН
по борьбе дзюдо*

Аттестационные требования для присвоения квалификационных степеней КЮ

6-й КЮ. БЕЛЫЙ ПОЯС. Требования

Говорим дзюдо – говорим Дзигоро Кано.

Базовая концепция дзюдо.

История возникновения дзюдо.

Принципы дзюдо.

Ценности дзюдо – вежливость, смелость, искренность, честность, скромность, самоконтроль, верность дружбе, уважение к окружающим.

JUDO GI – костюм дзюдоиста

- DOJO – спортивный зал, где занимаются дзюдо, правила поведения.

- JUDOGI – костюм для занятий дзюдо (важно знать, как правильно надевать и складывать дзюдоги, ухаживать за ним).

Как правильно складывать дзюдоги

ОБИ (ОВИ) – пояс,
как завязывать пояс самостоятельно.

Неправильный вариант

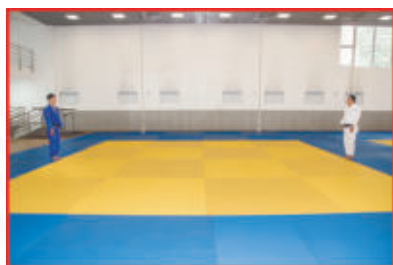

Правильный вариант –
сзади не перекрещено
и ровно

2) РЭЙ (REI) – ПРИВЕТСТВИЕ (ПОКЛОН)

Ритсу-рэй (Ritsu-rei) – Приветствие стоя

Дза-рэй (Za-rei) – Приветствие на коленях

---

3) ШИСЭЙ (SHIZEI) – СТОЙКИ

Шидзэн Хонтай	Shizen Hontai	Основная естественная
Миги Шидзэнтай	Migi Shizentai	Правая естественная
Хидари Шидзэнтай	Shizentai	Левая естественная
Джиго Хонтай	Jigo Hontai	Основная оборонительная
Миги Джиготай	Migi Jigotai	Правосторонняя оборонительная
Хидари Джиготай	Hidari Jigotai	Левосторонняя оборонительная

Shizen Hontai

Migi Shizentai

Shizentai

Шидзэн Хонтай
Основная
естественная

Миги Шидзэнтай
Правая
естественная

Хидари Шидзэнтай
Левая
естественная

Jigo Hontai

Джиго Хонтай
Основная
оборонительная

Migi Jigotai

Миги Джиготай
Правосторонняя
оборонительная

Hidari Jigotai

Хидари Джиготай
Левосторонняя
оборонительная

4) ШИНТАЙ (Shintai) – БАЗОВЫЕ ПЕРЕДВИЖЕНИЯ

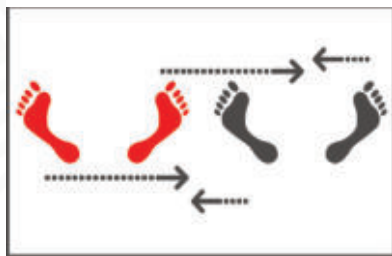

Аюми-аши (Ayumi-ashi) – передвижение обычными шагами

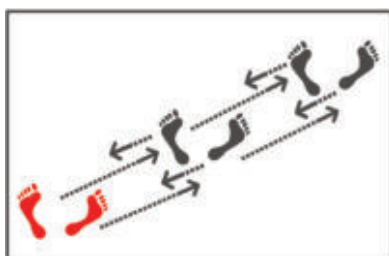
Цуги-аши (Tsugi-ashi) – передвижение приставными шагами

Вперед-назад

Влево-вправо

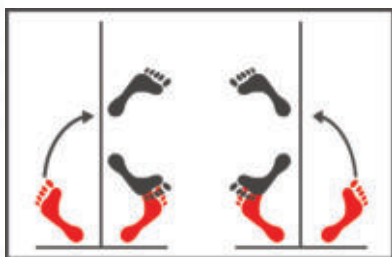

По диагонали

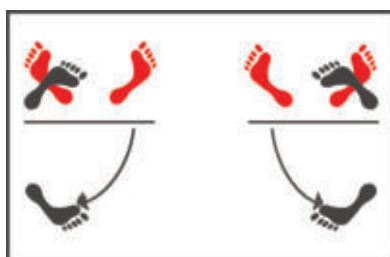
5) ТАЙ-САБАКИ (Tai-Sabaki) – ПОВОРОТЫ

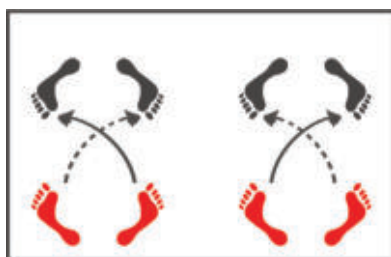
- на 90° шагом вперед – Mae – sabaki
- на 90° шагом назад – Ushiro – sabaki
- на 180° круговым шагом вперед – Mae-mawari-sabaki
- на 180° круговым шагом назад – Ushiro-mawari-sabaki
- на 180° скрестными шагами (одна вперед, другая назад по диагонали)
- на 180° скрестными шагами (одна назад, другая вперед по диагонали)

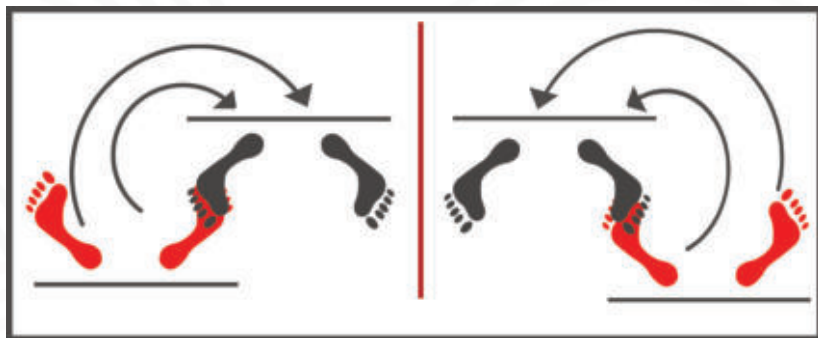
На 90° шагом вперед

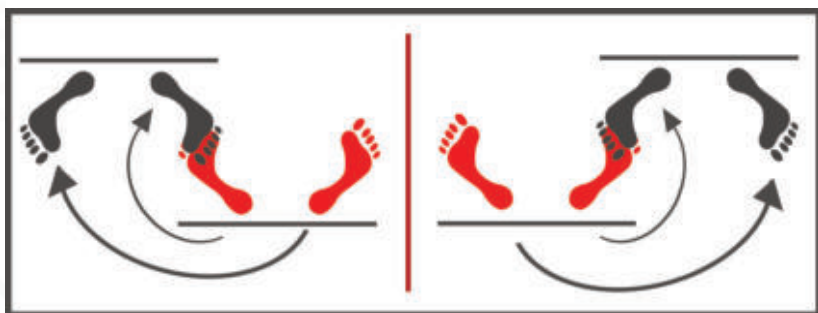
На 90° шагом назад

На 180° скрестными шагами
(одна назад, другая вперед по диагонали)

На 180° скрестными шагами
(одна вперед, другая назад по диагонали)

На 180° скрестными шагами
(одна назад, другая вперед по диагонали)

6) КУМИКАТА (KUMI-KATA) – ЗАХВАТЫ

Основные захваты

Основной (классический) захват (рукав-отворот)

Односторонний захват

Разносторонний захват

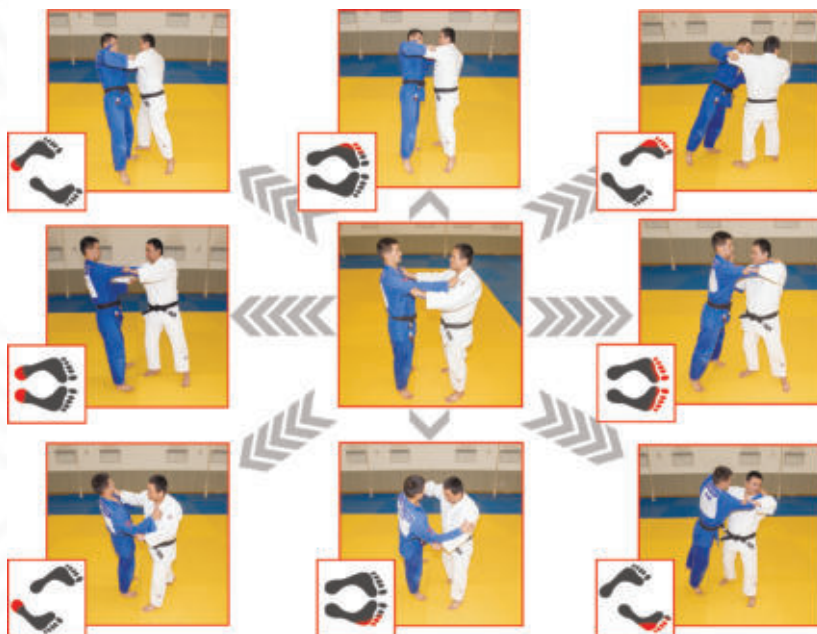
Основной (классический) захват (рукав-отворот)

Односторонний захват

7) КУДЗУШИ-TSUKURI-KAKE

Маэ-кудзуши	Mae-kuzushi	Вперед
Уширо-кудзуши	Ushiro-kuzushi	Назад
Миги-кудзуши	Migi-kuzushi	Вправо
Хидари-кудзуши	Hidari-kuzushi	Влево
Маэ-миги-кудзуши	Mae-migi-kuzushi	Вперед-вправо
Маэ-хидари-кудзуши	Mae-hidari-kuzushi	Вперед-влево
Уширо-миги-кудзуши	Ushiro-migi-kuzushi	Назад-вправо
Уширо-хидари-кудзуши	Ushiro-hidari-kuzushi	Назад-влево

KUZUSHI – Выведение из равновесия

8) TSUKURI и KAKE

TSUKURI – после выведения из равновесия противника вы должны передвинуть свое тело в позицию для броска, это и называется TSUKURI (подворот).

KAKE – бросок противника.

TSUKURI и KAKE выведение из равновесия

подворот

бросок противника

9) УКЭМИ (УКЕМИ) – ПАДЕНИЯ (страховка)

Уширо (Кохо) – укэми	Ushiro (Koho) – ukemi	Страховка на спину из положения сидя, полуприседа, из стойки
Еко (Сокухо) – укэми	Yoko (Sokuho) – ukemi	Страховка набок из положения сидя, полуприседа, из стойки.
Маэ (Дзэнпо) – укэми	Mae (Zenpo) – ukemi	Страховка на живот из положения на ко- ленях, полуприседа, из стойки.
Маэ - мавари – укэми	Mae - mawari – ukemi	Страховка впе- ред, через плечо с кувырком из по- ложения с одного колена, со стойки. Завершая страховку, спортсмен должен встать на две ноги в фронтальную стойку готовый к новым атакам.

*Официальный экзамен не сдается, но обучение новичков проводится обязательно. Минимум в течение одного месяца спортсмен изучает страховку и не допускается к борьбе в стойке.

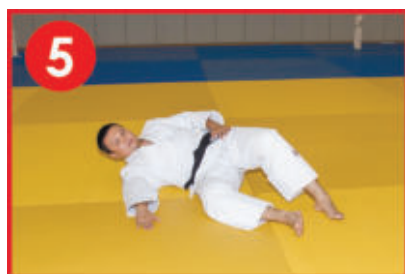
Из положения сидя (ushiro – ukemi)

Из положения полуприседа (ushiro – ukemi)

Из стойки (ushiro – ukemi)

Из положения сидя (yoko – ukemi)

Из положения полуприседа (yoko – ukemi)

Из стойки (yoko – ukemi)

Из положения на коленях (мае – укemi)

Из положения полуприседа (мае – укemi)

Из стойки (мае – укemi)

Mae-mawari-ukemi

не правильно

правильно

Mae-mawari-ukemi

КЛАСИФИКАЦИЯ ТЕХНИКИ

NAGE-WAZA
KATEME-WAZA
ATEMI-WAZA

БРОСКОВАЯ ТЕХНИКА
СКОВЫВАЮЩАЯ ТЕХНИКА
УДАРНАЯ ТЕХНИКА

NAGE-WAZA

Tachi-waza		
Te-waza	Koshi-waza	Ashi-waza
<ol style="list-style-type: none"> 1. Seoi-nage 2. Ippon-seoi-nage 3. Seoi-otoshi 4. Tai-otoshi 5. Kata-guruma 6. Sukui-nage 7. Obi-otoshi 8. Uki-otoshi 9. Sumi-otoshi 10. Yama-arashi 11. Obi-tori-gaeshi 12. Morote-gari 13. Kuchiki-taoshi 14. Kibisu-gaeshi 15. Uchi-mata-sukashi 16. Ko-uchi-gaeshi 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uki-goshi 2. O-goshi 3. Koshi-guruma 4. Tsurikomi-goshi 5. Sode-tsurukomi-goshi 6. Harai-goshi 7. Tsuru-goshi 8. Hane-goshi 9. Utsuri-goshi 10. Ushiro-goshi 	<ol style="list-style-type: none"> 1. De-ashi-harai 2. Hiza-guruma 3. Sasae-tsurikomi-ashi 4. O-soto-gari 5. O-uchi-gari 6. Ko-soto-gari 7. Ko-uchi-gari 8. Okuri-ashi-harai 9. Uchi-mata 10. Ko-soto-gake 11. Ashi-guruma 12. Harai-tsurikomi-ashi 13. O-guruma 14. O-soto-guruma 15. O-soto-otoshi 16. Tsubame-gaeshi 17. O-soto-gaeshi 18. O-uchi-gaeshi 19. Hane-goshi-gaeshi 20. Harai-goshi-gaeshi 21. Uchi-mata-gaeshi

Sutemi-waza		
Ma-sutemi-waza	Yoko-sutemi-waza	
1. Tomoe-nage	1. Yoko-otoshi	9. Yoko-gake
2. Sumi-gaeshi	2. Tani-otoshi	10. Daki-wakare
3. Hikkomi-gaeshi	3. Hane-makikome	11. O-soto-makikomi
4. Tawara-gaeshi	4. Soto-makikomi	12. Uchi-mata-makikomi
5. Ura-nage	5. Uchi-makikomi	13. Harai-makikomi
	6. Uki-waza	14. Ko-uchi-makikomi
	7. Yoko-wakare	15. Kani-basami
	8. Yoko-guruma	16. Kawazu-gake*

KATEME-WAZA

Osae-komi-waza	Shime-waza	Kansetsu-waza
1. Kesa-gatame	1. Name-juji-jime	1. Ude-garami
2. Kuzure-kesa-gatame	2. Guaku-juji-jime	2. Ude-hishigi-juji-gatame
3. Ushiro-kesa-gatame	3. Kata-juji-jime	3. Ude-hishigi-ude-gatame
4. Kata-gatame	4. Hadaka-jime	4. Ude-hishigi-hiza-gatame
5. Kami-shiho-gatame	5. Okuri-eri-jime	5. Ude-hishigi-wake-gatame
6. Kuzure-kame-shiho-gatame	6. Kata-ha-jime	6. Ude-hishigi-hara-gatame
7. Yoko-shiho-gatame	7. Katate-jime	7. Ude-hishigi-ashi-gatame
8. Tate-shiho-gatame	8. Ryote-jime	8. Ude-hishigi-te-gatame
9. Uki-gatame	9. Sode-guruma-jime	9. Ude-hishigi-sankaku-gatame
10. Ura-gatame	10. Tsukkomi-jime	10. Ashi-garami*
	11. Sankaku-jime	
	12. Do-jime*	

*запрещенная техника

5 КЮ. ЖЕЛТЫЙ ПОЯС

НАГЭ-ВАДЗА (NAGE – WAZA). Техника бросков

Tachi-waza

Te-Waza – техника руками

Ashi-waza – техника ногами

*Тори выполняет все приемы на месте, называя названия на японском, а затем в движении в обе стороны. В конце сдается партер.

Uki-otoshi (Уки отоши)	Выведение из равновесия вперед руками	
Tai-otoshi (Тай отоши)	Передняя подножка	
Okuri-ashi-harai (Окури аши хараи)	Боковая подсечка под две ноги в темп шагов	
Kouchi-gari (Ко учи гари)	Подсечка под пятку изнутри	

<p>Sasae-tsurikomi-ashi (Сасаэ тсурикоми аши)</p>	<p>Передняя подсечка под выставленную ногу</p>	
<p>Seoi-nage (Сеои нагэ)</p>	<p>Бросок через спинку (делается с места)</p>	
<p>Ippon seoi nage (Иппон сэои нагэ)</p>	<p>Бросок с захватом руки через плечо (во время атаки в движении)</p>	

Ne-Waza ПАРТЕР

КАТАМЭ-ВАДЗА (КАТАМЕ – WAZA). Техника сковывающих действий Osae-komi-waza-удержания.

Сдает Тори и Укэ показывает два варианта ухода с удержаний. Тори реагирует и контролирует. Показывается только с одной стороны.

Kesa-gatame (Кеса-гатаме)	Удержание сбоку	
Kata-gatame (Ката-гатаме)	Удержание сбоку захватом головы и «ближней» руки вместе	
Kami-shiho-gatame (Ками-шихо- гатаме)	Удержание со стороны головы	
Kuzure-kami-shiho-gatame (Кузуре ками шихо гатамэ)	Удержание со стороны головы, одна рука сверху берет за пояс, другая снизу. Голова УКЕ находится сбоку	

4-й КЮ. ОРАНЖЕВЫЙ ПОЯС

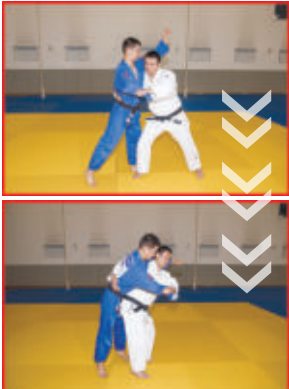

СТОЙКА – НАГЭ-ВАДЗА (NAGE – WAZA). Техника бросков.

Te-Waza – техника руками.

Ashi-waza – техника ногами.

Koshi-waza – техника с подбиванием тазом и бедром.

Sumi-otoshi (Суми отоши)	Выведение из равновесия назад толчком	
O-soto-otoshi (О-сото-отоши)	Задняя подножка	
O-soto-gari (О-сото-гари)	Задний отхват	
O-goshi (О-гоши)	Бросок через бедро с подбивом (на месте)	

<p>Uki-goshi (Уки-гоши)</p>	<p>Бросок скручиванием вокруг бедра во время атаки (в движении)</p>	
<p>Harai-goshi (Хараи-гоши)</p>	<p>Подхват бедром (под две ноги)</p>	
<p>Tsurikomi-goshi (Тсурикоми гоши) Допускается к сдаче бросок Sode-tsurikomi-goshi (Содэ-тсурикоми-гоши)</p>	<p>Бросок через бедро с захватом отворота Бросок через бедро с захватом за рукав</p>	

Ne-Waza – ПАРТЕР

КАТАМЭ-ВАДЗА (КАТАМЕ-WAZA). Техника сковывающих действий.

Osae-komi-waza – удержания.

Kansetsu-waza – болевые приемы.

Yoko-shiho-gatame (Йоко-шихо-гатамэ)	Удержание поперек	
Tate-shiho-gatame (Татэ-шихо-гатамэ)	Удержание верхом	
Ude-hishigi-ude-gatame (Удэ-хишиги-удэ-гатамэ)	Болевой перегибанием руки, фиксируя плечом и головой	
Ude-hishigi-juji-gatame (Удэ-хишиги-джуджи-гатамэ)	Рычаг локтя захватом руки между ног	

3-й КЮ. ЗЕЛЕНый ПОЯС

СТОЙКА НАГЭ-ВАДЗА (NAGE-WAZA). Техника бросков.

Te-Waza – техника руками.

Koshi-waza – техника с подбиванием тазом и бедром.

Ashi-waza – техника ногами.

Yoko-sutemi-waza – техника с падением набок.

Seoi-otoshi (Сеои-отоши)	Бросок через спину с колен (с одного либо с двух колен)	
Koshi-guruma (Коши-гурума)	Бросок через бедро с захватом шеи соперника	
Tani-otoshi (Тани-отоши)	Задняя подножка на пятке с падением	

<p>Kosoto-gari (Ко-сото-гари)</p>	<p>Подсечка под пятку снаружи</p>	
<p>Ko-soto-gake (Ко-сото-гакэ)</p>	<p>Зацеп снаружи голенью</p>	
<p>De-ashi-harai (Де-аши-хараи)</p>	<p>Боковая подсечка под одну ногу</p>	
<p>O-uchi-gari (О-учи-гари)</p>	<p>Зацеп голенью изнутри под раз- ноименную ногу</p>	

Ne-Waza – Партер

КАТАМЭ-ВАДЗА (КАТАМЕ-WAZA). Техника сковывающих действий.

Kansetsu-waza – болевые приемы.

Shime-waza – удушающие приемы.

Ude-hishigi-hiza-gatame (Удэ-хишиги-хиза-гатамэ)	Рычаг локтя при помощи колена	
Ude-garami (Удэ-гарами)	Узел локтя	
Gyaku-juji-jime (Гяку-джуджи-джимэ)	Удушение спереди, скрещивая руки (ладони вовнутрь, большой палец снаружи)	
Nami-juji-jime (Нами-джуджи-джимэ)	Удушение спереди, скрещивая руки (ладони снаружи, большой палец внутри)	

• Спортсмены, не допускаются к сдаче на зеленый пояс, пока не выполнят нормативы на 1-й юношеский или 2-й взрослый разряд.

2-й КЮ. СИНИЙ ПОЯС

СТОЙКА НАГЭ-ВАДЗА (NAGE-WAZA). Техника бросков.

Ashi-waza – техника ногами.

Yoko-sutemi-waza – техника с падением на бок.

Koshi-waza – техника с подбиванием тазом и бедром.

Ma-sutemi-waza – техника с падением на спину.

Томое-nage (Томоэ-наге)	Бросок через голову с упором стопой в живот	 A photograph showing a blue gi practitioner performing Tomoe-nage on a white gi practitioner. The blue gi practitioner is in a crouched position, using their feet to lift the white gi practitioner's torso over their head, with one foot planted on the white gi practitioner's abdomen.
Sumi-gaeshi (Суми-гаэши)	Упор голени	 A photograph showing a blue gi practitioner performing Sumi-gaeshi on a white gi practitioner. The blue gi practitioner is leaning forward, using their knees to lift the white gi practitioner's torso.
Yoko-otoshi (Йоко-отоши)	Боковая подножка на пятке с падением	 A photograph showing a blue gi practitioner performing Yoko-otoshi on a white gi practitioner. The blue gi practitioner is using their heel to trip the white gi practitioner from the side, causing them to fall.

<p>Soto-makikomi (Сото-макикоми)</p>	<p>Бросок вращением с захватом руки под плечо</p>	
<p>Hane-goshi (Ханэ-гоши)</p>	<p>Подсад бедром и голенью изнутри</p>	
<p>Uchi-mata (Учи-мата)</p>	<p>Подхват под одну ногу (выполняется с заведением)</p>	
<p>Hiza-guruma (Хиза-гурума)</p>	<p>Передняя подсечка в колено</p>	

Ne-Waza – ПАРТЕР

КАТАМЭ-ВАДЗА (КАТАМЕ-WAZA). Техника сковывающих действий.

Shime-waza – удушающие приемы.

Kata-juji-jime (Ката-джуджи-джимэ)	Удушение спереди, скрещивая руки (одна ладонь вверх, другая вниз)	
Okuri-eri-jime (Окури-эри-джимэ)	Удушение сзади двумя отворотами	
Kata-ha-jime (Ката-ха-джимэ)	Удушение сзади отворотом, выключая руку	
Hadaka-jime (Хадака-джимэ)	Удушение сзади плечом и предплечьем	

Спортсмены не допускаются к сдаче, пока не выполнят 1-й и 2-й взрослый разряды.

1-й КЮ. КОРИЧНЕВЫЙ ПОЯС

СТОЙКА НАГЭ-ВАДЗА (NAGE-WAZA). Техника бросков.

Ashi-waza – техника ногами

Koshi-waza – техника с подбиванием тазом и бедром.

Ma-sutemi-waza – техника с падением на спину.

Yoko-sutemi-waza – техника с падением набок.

Yoko-guruma	Бросок через грудь с падением, скручивая вбок	
Ushiro-goshi	Подсад опрокидыванием от броска через бедро	
Utsuri-goshi	Бросок через бедро после подбива через грудь	

O-guruma	Бросок через ногу вперед скручиванием под выставленную ногу	
Ashi-guruma	Бросок через ногу скручиванием под отставленную ногу	
Harai-tsurikomi-ashi	Передняя подсечка под отставленную ногу	
Ura-nage	Бросок через грудь прогибом	

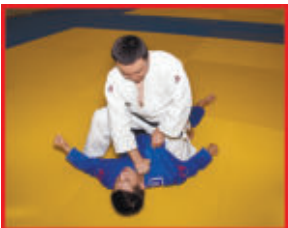

Ne-Waza – ПАРТЕР

КАТАМЭ-ВАДЗА (КАТАМЕ-WAZA). Техника сковывающих действий.

Shime-waza – удушающие приемы.

Kansetsu-waza – болевые приемы.

Ude-hishigi-sankaku-gatame (Уде-хишиги-санкаку-гатамэ)	Рычаг локтя захватом головы и руки ногами	 A photograph showing a person in a white gi performing Ude-hishigi-sankaku-gatame on a person in a blue gi. The white gi person is on top, using their elbow to control the blue gi person's head and arms, while their legs are wrapped around the blue gi person's legs.
Ude-hishigi-waki-gatame (Уде-хишиги-ваки-гатамэ)	Рычаг локтя с захватом руки под мышку	 A photograph showing a person in a white gi performing Ude-hishigi-waki-gatame on a person in a blue gi. The white gi person is on top, using their elbow to control the blue gi person's head and arm, with their hand under the blue gi person's armpit.
Tsukкоми-jime (Цуккоми-джимэ)	Удушение спереди двумя отворотами	 A photograph showing a person in a white gi performing Tsukкоми-jime on a person in a blue gi. The white gi person is on top, using their forearms to choke the blue gi person from the front.
Sankaku-jime (Санкаку-джимэ)	Удушение захватом головы и руки ногами	 A photograph showing a person in a white gi performing Sankaku-jime on a person in a blue gi. The white gi person is on top, using their forearms to choke the blue gi person, with their hands and legs controlling the blue gi person's head and arms.

Спортсмены не допускаются к сдаче, пока не выполнят норматив КМС.

**ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЙ МЕТОДИЧЕСКИЙ
МАТЕРИАЛ, РЕКОМЕНДОВАННЫЙ К ИЗУЧЕНИЮ
ДЛЯ ДОСТИЖЕНИЯ ЛУЧШИХ РЕЗУЛЬТАТОВ В
СОРЕВНОВАТЕЛЬНОЙ ПРАКТИКЕ:**

5-й КЮ

КАТАМЭ-ВАДЗА (техника сковывающих действий)

Yoko-kaeri-waza	Еко-каэри-вадза	Переворот с захватом рук
Yoko-kaeri-waza	Еко-каэри-вадза	Переворот с захватом руки и ноги
Yoko-kaeri-waza	Еко-каэри-вадза	Переворот ключом захватом пояса и руки из-под плеча
Ne-kaeri-waza	Нэ-каэри-вадза	Переворот ногами снизу
Maе-ashi-tori-waza	Маэ-аши-тори-вадза	Прорыв со стороны ног

4-й КЮ

RENZOKU-WAZA. РЭНСОКУ-ВАДЗА
(техника комбинаций)

Уки-гоши – Тай-отоши	Бросок через бедро – Передняя подножка
Дэ-аши-харай – Тай-отоши	Боковая подсечка – Передняя подножка
Дэ-аши-харай – Сасаэ-цурикоми-аши	Боковая подсечка – Передняя подсечка
Дэ-аши-харай – Харай-гоши	Боковая подсечка – Подхват
Дэ-аши-харай – Сэой-нагэ	Боковая подсечка – Бросок через спину
Сасаэ-цурикоми-аши – О-сото-отоши	Передняя подсечка – Задняя подножка

3-й КЮ

RENZOKU-WAZA. РЭНСОКУ-ВАДЗА
(техника комбинаций)

Харай-гоши – Тай-отоши	Подхват – Передняя подножка
О-учи-гари – Ко-учи-гари	Зацеп изнутри голенью – Одноименная подсечка изнутри под пяточку.
О-учи-гари – Тай-отоши	Зацеп изнутри голенью – Передняя подножка
О-учи-гари – Сэой-нагэ	Зацеп изнутри голенью – Бросок через спину
Тай-отоши – О-учи-гари	Передняя подножка – Зацеп изнутри голенью
Сэой-нагэ – О-учи-гари	Бросок через спину – Зацеп изнутри голенью

2-й КЮ

RENZOKU-WAZA. РЭНСОКУ-ВАДЗА
(техника комбинаций)
KAESHI-WAZA. КАЭШИ-ВАДЗА
(техника контрприемов)

Seoi-nage – Ko-uchi-gare	Сэой-нагэ – Ко-учи-гари	Бросок через спину – Подсечка изнутри
Uchi-mata – O-uchi-gari	Учи-мата – О-учи-гари	Подхват изнутри – Зацеп изнутри голенью
Ko-uchi-gari – Seoi-nage	Ко-учи-гари – Сэой-нагэ	Подсечка изнутри – Бросок через спину
O-uchi-gari – Uchi-mata	О-учи-гари – Учи-мата	Зацеп изнутри голенью – Подхват изнутри
O-soto-otoshi – Seoi-nage	О-сото-отоши – Сэой-нагэ	Задняя подножка – Бросок через спину

Harai-goshi – Ushiro-goshi	Харай-гоши – Уширо-гоши	Подсад опроки- дыванием против подхвата
Uchi-mata – Tai-otoshi	Учи-мата – Тай-отоши	Передняя подножка против подхвата изнутри
Koshi-guruma- Harai-gashi	Коши-гурума – Харай-гоши	Бросок через бедро – Подхват
Tsurikomi-goshi- Uchi-mata	Цурикоми-гоши – Учи-мата	Бросок через бедро – Подхват изнутри
Deashi-harai- Uchi- mata	Дэ-аши-харай – Учи-мата	Боковая подсечка – Подхват изнутри

1-й КЮ

KAESHI-WAZA. КАЭШИ-ВАДЗА (ТЕХНИКА КОНТРПРИЕМОВ)

Seoi-nage – Te-guruma	Сэой-нагэ – Тэ-гурума	Боковой переворот -захват за пояс про- тив броска через спину
Te-guruma – Uchi- mata	Тэ-гурума – Учи-мата	Подхват изнутри против бокового переворота
Ko-soto-gake – Uchi- mata	Ко-сото-гакэ – Учи-мата	Подхват изнутри против зацепа сна- ружи голенью
Ko-uchi-gari – Ko-soto-gari	Ко-учи-гари – Ко-сото-гари	Задняя подсечка против подсечки изнутри
Seoi-nage – Ura-nage	Сэой-нагэ – Ура-нагэ	Бросок через грудь прогибом против броска через спину
Uchi-mata – Te-guruma	Учи-мата – Тэ-гурума	Боковой перево- рот-захват за пояс против подхвата изнутри

1. Общее положение

1.1. Настоящее Положение разработано в соответствии с Законами Республики Казахстан «О физической культуре и спорте» и «Об общественных объединениях», Уставами Федерации дзюдо Республики Казахстан (далее – ФДРК), Азиатского союза дзюдо (далее АСД), Уставом Международной федерации дзюдо (далее – МФД).

1.2. В настоящем положении используются следующие понятия:

1) аттестационная деятельность – комплекс мероприятий, связанных с проведением аттестации;

2) аттестация – процесс определения соответствия уровня спортивно-технического мастерства, объекта аттестации, аттестационным требованиям;

3) аттестационные требования – утвержденные правила, нормы и стандарты, выполнение которых обязательно для присвоения определенной квалификационной степени и получения соответствующего аттестационного свидетельства (сертификата);

4) субъект аттестации – эксперты, организовывающие аттестацию;

5) объект аттестации – физическое лицо, проходящее в аттестации;

6) квалификация – уровень соответствия спортивно-технического мастерства критериям аттестации;

7) квалификационная степень – соответствующее квалификации понятие в реестре;

8) КЮ – ученическая квалификационная степень;

9) ДАН – мастерская квалификационная степень;

10) критерии аттестации – совокупность принципов и признаков определения квалификации;

11) аттестационная комиссия – коллегиальный орган, создаваемый из специалистов-экспертов для обеспечения аттестационной деятельности;

12) КАТА – форменные комплексы технических действий дзюдо, имеющие строгий порядок и правила выполнения;

13) Тори и Уке – взаимосвязанные понятия в японских боевых искусствах, определяющие роли партнёров при отработке техник. Термин «тори» указывает на человека, исполняющего приём. Уке – тот, кто «принимает» технику, обычно уке выступает в роли партнёра или условного противника;

14) эксперт по КАТА – физическое лицо, которое имеет сертификат об обучении КАТА – Кодокан, АСД, МФД;

15) главные эксперты – полномочные представители областей, обладающие высокой степенью ДАН, контролирующие работу по организации и сдаче экзаменов на КЮ и ДАН в регионе;

16) эксперт отделений аттестационной комиссии – физическое лицо (тренеры, инструкторы, имеющие квалификацию не ниже 1-го ДАНа), признанное компетентным и уполномоченное для участия в аттестационной деятельности;

17) аттестационное свидетельство – официальный документ, подтверждающий квалификацию;

18) сертификат эксперта – официальный документ, подтверждающий полномочия эксперта;

19) бюро исполкома – вице-президенты ФДРК, утвержденные приказом президента ФДРК;

20) тренер, тренер-преподаватель – физическое лицо, осуществляющее учебно-тренировочный процесс подготовки спортсмена и руководство его состязательной деятельностью для достижения спортивных результатов;

21) первый тренер – тренер, который осуществляет подготовку (не менее трех лет) спортсмена на начальных (ранних) этапах подготовки спортсменов высокого класса;

22) личный тренер – тренер, который осуществляет подготовку (не менее трех лет) спортсмена, направлен-

ную на выполнение им индивидуального плана подготовки в период его нахождения вне сборной команды Республики Казахстан по виду спорта (национальной сборной команды по виду спорта);

23) инструктор-спортсмен – спортсмен, осуществляющий спортивную деятельность на условиях оплаты труда в соответствии с трудовым законодательством Республики Казахстан.

1.3. Настоящее Положение устанавливает единый порядок аттестационной деятельности и требований для присвоения квалификационных степеней КЮ и ДАН в дзюдо на территории Республики Казахстан.

1.4. Целью аттестационной деятельности является создание и совершенствование правовых, организационных и экономических условий для дальнейшей интеграции казахстанского дзюдо в азиатскую и мировую систему с сохранением казахстанских традиций.

1.5. Основными задачами аттестационной деятельности являются:

- внедрение международной системы спортивных разрядов – квалификационных степеней КЮ и ДАН;

- помощь в изучении и использовании терминологии техники дзюдо на японском языке согласно международной практике;

- повышение уровня базовой технической подготовленности спортсменов и профессионального мастерства тренеров, судей, специалистов дзюдо;

- систематизация тренерской деятельности и развитие детского дзюдо;

- заложить базовые знания, умения, навыки, необходимые как фундамент, для подготовки высококвалифицированных спортсменов страны;

- развитие в дзюдо Республики Казахстан направления КАТА;

- привлечение к занятиям дзюдо широких слоев населения.

1.6. Федерация дзюдо Казахстана согласно утвержденным документам международной федерации дзюдо имеет право проводить аттестацию и присваивать квалификационные степени КЮ и ДАН (с 1-го по 6-й ДАН).

1.7. 4-й, 5-й и 6-й ДАН подтверждаются сертификатами АСД, МФД.

1.8. Запрос в АСД и МФД на подтверждение сертификатов 4-го, 5-го и 6-го ДАНА осуществляется Центральной аттестационной комиссией.

2. Квалификационные степени

2.1. Квалификация степеней и таблица их примерного соответствия выполнению спортивных разрядов и званий.

Понятие	Степень	Цвет пояса	Разряд
6-й КЮ (року кю)	1-я ученическая	белый	нет
5-й КЮ (го кю)	2-я ученическая	желтый	2-й юн-б/р
4-й КЮ (ши кю)	3-я ученическая	оранжевый	1-2-й юн
3-й КЮ (сан кю)	4-я ученическая	зеленый	1-й юн, 2-й взр.
2-й КЮ (ни кю)	5-я ученическая	синий	1-2-й разряд взр.
1-й КЮ (ичи кю)	6-я ученическая	коричневый	КМС
1-й ДАН (шо дан)	1-я мастерская	черный	КМС-МС
2-й ДАН (ни дан)	2-я мастерская	черный	МС
3-й ДАН (сан дан)	3-я мастерская	черный	МС-МСМК

4-й ДАН (ён дан)	4-я мастерская	черный	МСМК
5-й ДАН (го дан)	5-я мастерская	черный	МСМК, ЗМС
6-й ДАН (року дан)	6-я мастерская	красно-белый	ЗМС
7-й ДАН (сичи дан)	7-я мастерская	красно-белый	
8-й ДАН (хачи дан)	8-я мастерская	красно-белый	
9-й ДАН (ку дан)	9-я мастерская	красный	
10-й ДАН (дзю дан)	10-я мастер- ская	красный	

2.2. Для присвоения каждой квалификационной степени проводится аттестация.

2.3 Ученические степени КЮ должны соответствовать возрасту и разряду спортсмена.

3. Участники аттестации: субъекты аттестации, объекты аттестации, аттестационная комиссия, эксперты

3.1. Объекты аттестации, достигшие совершеннолетия, должны быть зарегистрированными членами ФДРК.

3.2. Участники аттестации, не достигшие совершеннолетия, регистрируются в ФДРК после прохождения аттестации.

3.3. Аттестационная комиссия осуществляет следующие функции:

- осуществляет контроль уровня спортивно-технического мастерства объектов аттестации, ведет учет результатов аттестации;

- рассматривает апелляции по результатам аттестации;

– уведомляет субъектов аттестации об изменениях, которые вносятся в порядок аттестационной деятельности.

3.4. Субъекты аттестации – эксперты по поручению аттестационной комиссии – принимают участие в процедуре аттестации, утверждают результаты аттестации, осуществляют следующие функции:

- организуют и проводят аттестацию;
- подготавливают официальную заявку на аттестацию;
- предоставляют информацию, необходимую для аттестации;
- участвуют в аттестации.

3.5. Эксперт должен соответствовать следующим требованиям:

Уровень отделений аттестационной комиссии, утверждающих результаты	Ученическая степень КЮ, которую может присваивать эксперт	Квалификация эксперта
Спортивные школы, клубы, секции	6-й КЮ	1-й КЮ и выше (КМС и выше)*
	5-й КЮ	1-й ДАН и выше (МС и КМС)*
Местные (районные, городские)	4-й КЮ	2-й ДАН и выше (МС и выше)*
	3 КЮ	2-й ДАН и выше (МС и выше)*
Региональные (областные)	2 КЮ	3-й ДАН и выше (МС и выше)*
	1 КЮ	3-й ДАН и выше (МС и МСМК)*

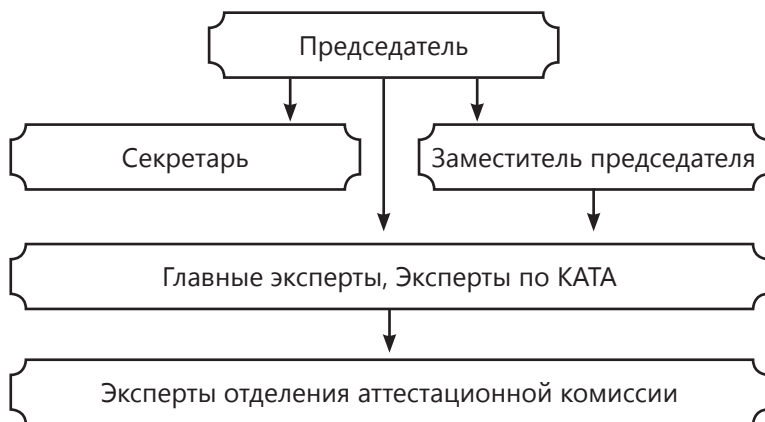
*Эксперты должны иметь «Сертификат эксперта по присвоению соответствующей степени КЮ»

4. Центральная аттестационная комиссия

4.1. Состав Центральной аттестационной комиссии (далее ЦАК) утверждается решением бюро исполкома ФДРК сроком на 4 года.

4.2. В состав центральной аттестационной комиссии входят:

- председатель, имеющий квалификацию не ниже 6-го ДАНА;
- заместитель председателя, имеющий квалификацию не ниже 5-го ДАНА;
- секретарь, имеющий квалификацию не ниже 4-го ДАНА;
- главные эксперты, эксперты по КАТА.

4.3. Выборы проходят в начале олимпийского цикла. Выбирают председателя, зам. председателя и секретаря на заседании Бюро исполкома ФД РК.

4.4. Выборы считаются действительными, если на заседании присутствовали 70% и более членов Бюро исполкома ФДРК.

4.5. Председатель ЦАК непосредственно подчиняется

Президенту ФДРК. Зам. председателя и секретарь подчиняются председателю ЦАК.

4.6. В случае ненадлежащего выполнения председателем ЦАК своих обязанностей Бюро исполкома ФДРК направляет письмо с обоснованием Президенту ФДРК, и его одобрение может досрочно прекратить полномочия председателя ЦАК.

4.7. В случае досрочного прекращения полномочий председателя Бюро исполкома ФДРК назначает другое лицо на эту должность.

4.8. Заместитель председателя, секретарь и главные эксперты выполняют свои обязанности в соответствии с настоящим Положением и поручениями председателя ЦАК.

4.9. Главные эксперты назначаются председателем Центральной аттестационной комиссией на 4 года с представления заместителя председателя ЦАК.

4.10. Экспертами отделений аттестационной комиссии являются специалисты, прошедшие курсы повышения квалификации и получившие:

- «Сертификат экспертов по присвоению 5, 4, 3-го КЮ»;

- «Сертификат эксперта по присвоению 2-го КЮ».

4.11. Для получения сертификата по присвоению степени КЮ специалист должен пройти обучение, сдать экзамен и получить положительную оценку.

4.12. Проведение обучения и повышения квалификации экспертов, в том числе место и сроки проведения, назначаются председателем ЦАК с учетом предложений главных экспертов областей.

4.13. Обучение проходит в форме семинара, включающего теоретические и практические занятия.

4.14. Для зачисления на семинар каждый претендент должен представить следующие документы:

- копию удостоверения личности;

- копию документов о спортивной и тренерской квалификации;
- копию «Сертификата» о наличии ДАН;
- копию документа, подтверждающего тренерский стаж;
- копию диплома о высшем образовании;
- заявку от клуба (либо командирующей организации) для инструкторов-спортсменов.

4.15. Эксперты, имеющие Сертификат ФДРК, обязаны проходить повышение квалификации на семинарах не менее одного раза в пять лет.

5. Порядок аттестации на присвоение квалификационных степеней КЮ

5.1. Аттестация на ученические квалификационные степени КЮ осуществляется под контролем главного эксперта области и ЦАК в спортивных школах, клубах и областных отделениях аттестационной комиссии.

5.2. Аттестация на присвоение квалификационной степени КЮ проводится не более двух раз в год, в конце учебного года и в конце календарного года. Градация по степени КЮ должна строго выдерживать временные рамки.

Допускается аттестация на 4, 3, 2, 1-й КЮ без сдачи на предыдущие степени КЮ в случае наличия у спортсмена соответствующего спортивного разряда и при достижении соответствующего возраста (при предоставлении подтверждающих документов). В таком случае аттестации спортсмену задаются дополнительные вопросы и задания по предыдущим степеням КЮ.

5.3. К сдаче экзамена допускаются спортсмены, прозанимавшиеся количество времени согласно представленной таблице.

Пояс	Степень	Период занятия
Белый	6-й КЮ	Не менее 6 месяцев
Желтый	5-й КЮ	Не менее 1 года
Оранжевый	4-й КЮ	Не менее 2 лет
Зеленый	3-й КЮ	Не менее 3 лет
Синий	2-й КЮ	Не менее 4 лет
Коричневый	1-й КЮ	Не менее 5 лет

5.2. Аттестацию проводят эксперты отделений аттестационной комиссии в составе не менее двух человек, а также при обязательном присутствии главного эксперта области, осуществляющего контроль над экзаменом и являющегося третьим экспертом.

5.5. Аттестационные требования для присвоения каждой аттестационной степени КЮ определены «Приложением 1» к настоящему Положению. Дополнительный материал может быть использован на выбор субъекта аттестации в случае имеющихся ошибок при демонстрации основных требований объектом аттестации.

5.6. Регламент организации проведения аттестации на степени КЮ:

5.6.1. Комиссия ЦАК регистрирует желающих пройти экзамен на присвоение КЮ, на основании заявки (форма 1-К) в ЦАК за 1 месяц до экзамена (с указанием места проведения, количества человек, ФИО экспертов, участвующих в аттестации (копии свидетельства экспертов предоставляются по запросу ЦАК), копии документов о присвоении разрядов и званий на соответствующую степень);

5.6.2. На основании оформленной заявки вносится взнос за аттестацию на расчетный счет ФД РК за каждого участника (в соответствии с таблицей размера взноса за соответствующую степень КЮ). Копия платежной квитанции с указанием ФИО тренера, организации, количеством аттестующихся человек отправляется представителю ЦАК;

5.6.3. Проводится аттестация с оформлением рабочих протоколов (форма 3-К);

5.6.4. Аттестация фиксируется видео- и фотосъемкой (выборочно снимается 2-3 видео на каждый КЮ, делается несколько фото экспертов, торжественной части и самого процесса аттестации), видео и фото отправляются представителям ЦАК;

5.6.5. По итогам проведения аттестации подготавливаются и высылаются бланки сертификатов.

5.6.7. Итоги аттестации оформляются итоговым протоколом (форма 2-К) с указанием уникального номера бланка сертификата, присвоенного каждому прошедшему аттестацию;

5.6.8. После получения сертификатов на местах проводится торжественное вручение.

5.7. Протокол аттестации публикуется на сайте ФДРК с указанием присвоенного персонального номера сертификата субъектов, прошедших аттестацию.

5.8. При оформлении и регистрации «Свидетельств» по степеням 1-го и 2-го КЮ учитывается непрерывный стаж в дзюдо в качестве члена ФД РК.

5.9. Выдача бланков аттестационных «Свидетельств» подтверждается и осуществляется главным экспертом области. Для получения бланков эксперты аттестационных отделений предоставляют главному эксперту области следующие документы:

- копия «Сертификата эксперта по присвоению соответствующей степени КЮ»;
- заявка на количество бланков «Свидетельств»;
- именные заявки (форма 1-К);
- копии документов, подтверждающих необходимый спортивный разряд.

5.10. Оригиналы итоговых протоколов, именные заявки, ведомости выдачи сертификатов хранятся у главного эксперта в течение 2 лет. Нумерация сертификатов хранится в базе данных ЦАК.

6. Порядок аттестации на присвоение квалификационной степени ДАН

6.1. Аттестацию на присвоение квалификационных степеней ДАН осуществляет Центральная аттестационная комиссия (ЦАК).

6.2. Состав экспертов комиссии должен соответствовать следующим требованиям:

Уровень аттестационной комиссии, утверждающей результаты	Присваиваемая квалификационная степень	Квалификация эксперта
Центральная аттестационная комиссия	1-2-й ДАН	4-й ДАН и выше
Центральная аттестационная комиссия	3-4-й ДАН	5-6-й ДАН и выше
Президиум ФДРК по представлению центральной аттестационной комиссии	5-6-й ДАН	Приглашенный эксперт

6.3. Аттестационные требования для присвоения каждой квалификационной степени ДАН определены пунктом 9. настоящего Положения.

6.4. Для аттестации по профессиональному виду деятельности в дзюдо объект аттестации должен подготовить и направить в Центральную аттестационную комиссию оформленное «Представление» (форма ПР) и другие необходимые документы.

6.5. В случае присвоения квалификационной степени ДАН по дзюдо-КАТА объекту аттестации необходимо сдать экзамен по КАТА, который проводится на специальных экзаменах, организованных Экспертами по КАТА

и центральной аттестационной комиссии, или на чемпионате Казахстана по КАТА согласно требованиям Международной Федерации (см. Таблицу по КАТА).

6.6. Объект аттестации должен подать в ЦАК именную заявку (форма 1-Д) на экзамен по присвоению степени ДАН или официально оформленный комплект документов для присвоения степени ДАН по результатам профессиональной деятельности.

6.7. Итоги аттестации оформляют протоколом (форма 2-Д).

6.8. Отчетные документы: аттестационный протокол (Ф-2-Д), копия заявки (Ф-1-Д), соревновательный протокол (Ф-3-Д), комплект документов передаются в ЦАК.

6.9. Выдача сертификатов по степеням ДАН осуществляется ЦАК.

7. Документы, прилагаемые к «Представлению», для аттестации по профессиональному виду деятельности в дзюдо

7.1. Для спортсменов:

- копия паспорта РК;
- копия протокола соревнований, где указаны результаты;
- копия документов, подтверждающих квалификацию (разряд, звание, или копия удостоверения МС, МСМК, ЗМС, копия предыдущего «Сертификата» ДАН);

7.2. Для тренеров:

- копия паспорта РК;
- копия документа, подтверждающего стаж работы в качестве тренера (трудовой стаж в тренерско-педагогической сфере, связанный с ведением тренировочного процесса в дзюдо);
- копия документов о присвоении тренерской категории, «Сертификата» ДАН;

- при наличии копия удостоверения «Заслуженный тренер Казахстана» (для присвоения 5-го или 6-го ДАНа);
- заявление от спортсмена(ов) о том, что во время завоевания определенных спортивных достижений он(а) тренировался(лась) у данного тренера, копия протокола соревнований, контактные телефоны спортсмена для связи с ЦАК для подтверждения заявленных данных. По одному спортсмену могут подать на ДАН не более 2 тренеров (первый тренер, личный тренер и т. д.);
- копия диплома о высшем физкультурном образовании.

7.3. Для судей:

- копия паспорта РК;
- копия судейского удостоверения, где указаны судейская категория и дата присвоения, копия предыдущего «Сертификата» о присвоении ДАН;
- ходатайство от рефери-директора ФД РК (с подписью).

7.4. Для специализирующихся по КАТА:

- копия паспорта РК;
- заявка по форме 1-Д;
- аттестационный протокол, выполненный по форме 2-Д, о сдаче технического норматива – в роли тори и уке;
- копия предыдущего «Сертификата» о присвоении ДАНА;
- видео с предварительной сдачей КАТА.

7.5. Для специалистов по другим видам деятельности в дзюдо:

- копия паспорта РК;
- личное заявление;
- ходатайство ФДРК;
- обоснование (предоставление результатов работы в своем виде деятельности):
- копия предыдущего «Сертификата» о присвоении ДАН;

7.6. ЦАК после изучения и проверки представленных документов принимает решение о присвоении степени ДАН.

7.7. Решение доводится до объекта аттестации с помощью электронных средств коммуникации или по контактному телефону. «Сертификат» высылается главному эксперту области по быстрой почте.

7.8. При оформлении «Сертификата» по степеням ДАН учитываются непрерывный стаж в дзюдо в качестве члена ФДРК и подтверждение результатов спортивной, тренерской, судейской и прочей деятельности в дзюдо. При оформлении каждой последующей степени ДАН необходимо подтверждение новыми результатами в дзюдо.

7.9. В случае неправильного оформления документов или нехватки некоторых документов объект аттестации должен повторить процедуру представления документов.

8. Рассмотрение апелляций

8.1. При возникновении спорных вопросов в процессе аттестации заинтересованная сторона может подать апелляцию председателю Центральной аттестационной комиссии.

8.2. Решение председателя Центральной аттестационной комиссии обжалованию не подлежит.

9. Присвоение квалификационной степени ДАН по результатам спортивной деятельности

9.1. Аттестационные требования для присвоения квалификационной степени ДАН.

ДАН	Результат	Звание
1-й ДАН	1-е место на ЧРК среди молодежи 3-е место на ЧРК среди мужчин и женщин 3-е место Спартакиада РК среди взрослых 1-3 место на молодежных играх РК 1-2-е место на ЧРК до 23 лет 1-е место на Мастерских турнирах РК 1 место на ЧРК по пара и сурдо дзюдо среди взрослых 1 место на Континентальных кубках среди молодежи	МС
2-й ДАН	2-е место на ЧРК среди взрослых 2-е место Спартакиада РК среди взрослых 3-е место на чемпионатах мира или всемирных играх между-народных спортивных ведомств и организаций 3-5-е место на Всемирной Универсиаде 1-2-е место на чемпионате Азии среди юниоров 1-е место на чемпионате Азии среди кадетов 3-е место чемпионат мира среди кадетов 3-е место на чемпионате мира по ветеранам 3 место на Международных турнирах категории «Grand Prix» по дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдо. 1-е место на ЧРК по пара и сурдо дзюдо дважды 3-е место на Чемпионате Азии по пара и сурдо дзюдо 2-3-е место на Континентальных Кубках среди взрослых	МС, МСМК
3-й ДАН	1-е место на ЧРК среди взрослых 1-е место на Спартакиаде РК среди взрослых 1-2-е место на всемирных играх международных спортивных ведомств и организаций 1-2-е место на Всемирной Универсиаде 1-2-е место на Международных турнирах категории Grand Prix 1-3-е на Международных турнирах категории Grand Slam 2-3-е место на чемпионате Азии 3-е место на Азиатских играх 1-е место на Континентальных Кубках среди взрослых 5-7-е место на чемпионате мира 1-2-е место чемпионат мира по ветеранам 1-е место на чемпионате Азии по ветеранам 1-3-е место на чемпионате мира среди юниоров 1-2-е место на чемпионате мира среди кадетов 1-е место на Юношеских Олимпийских играх 2-е место на Чемпионате Азии по пара и сурдо дзюдо среди взрослых 1-2-е место на Международных турнира категории «Grand Prix» по пара и сурдо дзюдо 1-3-е место на Международном турнире Кубок мира по пара дзюдо	МС, МСМК

4-й ДАН	5-7-е место на чемпионате мира по дзюдо, по пара дзюдо, сурдо дзюдо (дважды) 5-7-е место на Олимпийских играх, Паралимпийских, Сурдолимпийских играх 2-е место на чемпионате Азии (дважды) 1-е место на чемпионате Азии по дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдо 1-2-е место на Азиатских играх, Параазиатских играх	МСМК
5-й ДАН	1-е место на чемпионате Азии по дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдо (дважды) 2-3-е место на чемпионате мира по дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдо 2-3-е место на Олимпийских, Паралимпийских, Сурдолимпийских играх	МСМК
6-й ДАН	1-е место на чемпионате мира по дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдо 1-е место на Олимпийских играх, Паралимпийских, Сурдолимпийских Играх 2-е место на чемпионате мира по дзюдо, пара дзюдо, сурдо дзюдо (дважды) 2-е место на Олимпийских, Паралимпийских, Сурдолимпийских играх (дважды) многократно чемпион Азии, призер ЧМ, ОИ	ЗМС

9.2. Для других видов деятельности в дзюдо.

Минимальный возраст присвоения аттестационной степени ДАН, минимальный временной интервал, необходимый для присвоения очередной степени ДАН, с момента присвоения предыдущей степени в соответствии с видами деятельности объекта аттестации в дзюдо указаны в таблице, расположенной ниже.

9.3. Для тренеров (за тренерскую деятельность)

Стаж работы	Св. 5 лет			Св. 8 лет			Св. 12 лет			Св. 20 лет		
Классификационные категории*	2	1	В	2	1	В	2	1	В	2	1	В
ДАН	1	2	3	2	3	4	3	4	5	4	5	6

* Классификационные категории: 2 - вторая, 1 - первая, В - высшая. Критерии классификации результатов работы тренеров.

Классификационные требования	Классификационные категории		
	Высшая	Первая	Вторая
Международные соревнования			
Олимпийские игры, Паралимпийские игры Сурдолимпийские игры	Призеры участие		
Чемпионат мира, Чемпионат Азии, Азиатские игры Всемирная универсиада Всемирные военные игры Чемпионат мира по пара, сурдо дзюдо Чемпионат Азии по пара, сурдо дзюдо	1-3-е место 1-2-е место 1-3-е место 1-3-е место	5-7-е место 3-5-е место 5-7-е место 5-7-е место 1-3-е место 1-3-е место 1-3-е место	5-7-е место 5-7-е место 5-7-е место
Grand Slam, Grand Prix		1-3-е место 1-2-е место	5-7-е место 3-5-е место
Олимпийские игры по кадетам Чемпионат мира юниоры Чемпионат мира кадеты Континентальные Кубки среди взрослых		1-2-е место 1-2-е место 1-2-е место 1-2-е место	3-5-е место 3-5-е место 3-5-е место 3-5-е место
Чемпионат Азии юниоры и кадеты Дети Азии Континентальные кубки среди молодежи, кадеты			1-3-е место 1-3-е место 1-3-е место

9.4. Для судей (за непрерывную судейскую деятельность)

Стаж работы					Св. 4 лет		Св. 5 лет	
Категория	1К	НК	ВНК	МК (континенталь)	МК (континеталь)	МК (интернейш-нл)	МК (интернейш-нл)	ОК
Дан	1	2	3	3	4	4	5	6-7

Категории: 1К – первая категория, НК – национальная категория, ВНК – высшая национальная, МК (континенталь) – международная «Континенталь», МК (интернеш-нл) – международная «Интернешнл», ОК «Олимпийская».

Присваивается за непрерывное судейство. Выдерживается временная градация по присвоению степеней ДАН.

9.5. Для специалистов, специализирующихся по КАТА.

Для других специалистов и спортсменов, экзамен по Ката с 1-го по 6-й Дан с 15 лет.

Для сдачи экзамена на очередной Дан должен быть выдержан срок в годах, соответствующий ДАН: 2-й ДАН – 2 года; 3-й ДАН – 3 года и т. д. (таблица по КАТА).

9.6. Для других категорий специалистов.

За многолетнюю работу по развитию массового дзюдо	По вкладу	До 6-го Дана *
За развитие теории и методики дзюдо	По вкладу	До 8-го Дана **
За выдающиеся заслуги в развитии дзюдо	По вкладу	До 8-го Дана**

*в исключительных случаях аттестационная комиссия имеет право принять особое решение;

**присваивает МФД или АСД по представлению ФД РК.

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ

Присвоение квалификационной степени _____ ДАН по дзюдо

фото

Фамилия _____

Имя _____

Дата рождения _____

Адрес _____

телефон, e-mail _____

Гражданство _____

Член Федерации _____

Региональная федерация _____

Первичная спортивная организация _____

(школа, клуб)

Место учебы/ работы _____

Образование _____

(указать учебное заведение)

Звание (спортивное, тренерское, судейское) _____

Дата, номер присвоения звания _____

Результат спортивной деятельности в дзюдо и дата выполнения результата:

№	Название соревнований	Дата/место	результат

Результат тренерской деятельности:

Имя спортсмена	Название соревнований	Год	Результат

Результат судейской деятельности:

Судейская категория	Дата/место, где выполнили
Название соревнований, которые судили	Дата/место, в качестве кого.

КАТА: каким КАТА владеете

Результат другой деятельности в дзюдо:

	Дата/место

Личная подпись	Руководитель первичной спорт. организации (школа, клуб)	Руководитель региональной федерации дзюдо	Отметка о выполнении или отказе аттестационной комиссии ФДРК
Дата:	Подпись печать Дата:	Подпись печать Дата:	

ПРИЛОЖЕНИЕ

(форма 1-К)

ЗАЯВКА

На участие в квалификационных соревнованиях по технике дзюдо
(аттестация на присвоение степени КЮ)

№	Ф.И.О.	Год рожд	Квалифи- кация КЮ	Квалификация, спортивный разряд	На какой КЮ экзамене- нуется	Ф.И.О. тренера	Виза врача

Организация _____ Врач _____
М.П. _____ Тренер _____

Форма 1-Д

ЗАЯВКА

На участие в соревнованиях по технике дзюдо – КАТА

№	Ф.И.О.	Год рожд	Квалифи- кация ДАН	Квалификация, спортивный разряд	На какой ДАН экзамене- нуется	Ф.И.О. тренера	Виза врача

Организация _____ Врач _____
М.П. _____ Тренер _____

(форма 2-К)

ИТОГОВЫЙ ПРОТОКОЛ

Квалификационных соревнований по технике дзюдо

Аттестационный протокол № _____

На присвоение _____ КЮ

Город _____ Организация _____ Дата _____

№	Ф.И.О.	Год рож	Квалификация, КЮ	Квалификация, спортивный разряд	Регистрационный № свидетельства, присвоенного КЮ

Судьи соревнований (состав экспертов аттестационной комиссии)

Ф.И.О.	Звание, ДАН	Удостоверение №	Подпись

(форма 2-Д)

ИТОГОВЫЙ ПРОТОКОЛ

Квалификационных соревнований по технике дзюдо-КАТА

Аттестационный протокол № _____

На присвоение _____ ДА/НА

Город _____ Организация _____ Дата _____

№	Ф.И.О.	Год рож	Квалификация, КЮ, ДАН	Квалификация, спортивный разряд	Регистрационный № свидетельства присвоенно- го ДА/НА

Судьи соревнований (состав экспертов аттестационной комиссии)

Ф.И.О.	Звание, ДАН	Удостоверение №	Подпись

(форма 3-К)

СОРЕНОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОТОКОЛ

Нормативы по технической подготовке дзюдоистов,
для получения квалификационной степени 5-го КЮ – желтый пояс

№ п/п	Ф.И.О.	5-й КЮ желтый пояс								Оценка + сдал Два минуса не сдал												
		Nage-waza				Ne-waza																
		Выведение из равнове- сия вперед	ТАИ-ОТОШИ	Передняя подножка	ОКУРИ-АШИ-НАРАИ	Боковая подсечка под две ноги	КОУСНИ-ГАРИ	Подсечка под пяточку из нутрии.	SASAE-TSURICOMI-ASHI	Передняя подсечка	SEOI NAGE/ IPRON SEOI-NAGE	Бросок через спинку / с захватом через плечо	KESA-GATAME	Удержание сбоку	KATA-GATAME	Удержание с захватом головы и руки в месте	KAMI-SHINO-GATAME	Удержание со стороны головы	KUJURE-KAMI-SHINO- GATAME	Удержание со стороны головы, голова соперника с боку		

В партере сдают три приема на выбор
Принимала комиссия: _____
Председатель комиссии _____
Член комиссии _____

СОРЕВНОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОТОКОЛ

Нормативы по технической подготовке дзюдоистов,
для получения квалификационной степени 4-го КЮ – оранжевый пояс.

№ п/п	Ф.И.О.	4-й КЮ оранжевый пояс								Оценка + сдал Два минуса не сдал			
		Nage-waza				Ne-waza							
		SOT Sumi-otoshi Выведение из равновесия толчком	OSO O-soto-otoshi Задняя подножка	OSG O-soto-gari Задний хват	O-goshi бросок через бедра UGO	Uki-goshi Бросок через бедра захватом туловища	TKG Tsuricomi-goshi Бросок через бедра захватом отворот	HRG Harai-goshi Подхват под две ноги	YSG Yoko-shiho-gatame Удержание поперек	TSG Tate-shiho-gatame Удержание верхом с захватом руки	UDE-HISHIGI-JULI-GATAME Рычаг локтя захватом руки между ног	Ude-hishigi-ude-gatame Болевой перебинание локтя фиксируя плечом	

Принимала комиссия: _____
Председатель комиссии _____

Член комиссии _____

СОРЕВНОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОТОКОЛ

Нормативы по технической подготовке дзюдоистов,
для получения квалификационной степени 3-го КЮ – зеленый пояс

№ п/п	Ф.И.О.	3-й КЮ зеленый пояс								Оценка + сдал Два минуса не сдал			
		Nage-waza				Ne-waza							
		SEOI-OTOSHI	Выведение из равновесия толчком										
		KOSHI-GURUMA	Бросок через бедро с захватом										
		TANI-OTOSHI	Задняя подножка на патке (Посад)										
		KOSOTO-GARI	Подсечка под пяточку с наружи										
		KO-SOTO-GAKE	Зацеп наружи голенью										
		OUCHI-GARI	Зацеп голенью изнутри под разном										
		Ude-hisagi-hiza-gatame	Рычаг лок										
		Ude-GARAMI	Узел локтя										
		Gyaku-juji-jime	Удержание сзади скрещивая руки										
		Ipponji-jime	Удержание сзади скрещивая руки										
		NAMI-JUJI-JIME	Удержание сзади скрещивая руки										

Принимала комиссия: _____
 Председатель комиссии _____
 Член комиссии _____

СОРЕВНОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОТОКОЛ

Нормативы по технической подготовке дзюдоистов,
для получения квалификационной степени 2-го КЮ – синий пояс

№ п/п	Ф.И.О.	2-й КЮ синий пояс										Оценка + сдал Два минуса не сдал									
		Nage-waza					Ne-waza														
		Томое-наге Бросок через голову с																			
		Уром стояой в живот																			
		Sumi-gaeshi Упор голени																			
		Yoko-otoshi Боковая подножка на патке с падением.																			
		Soto-makomi Бросок вращением с захватом руки под плечо.																			
		Hane-goshi Подсад бедром и голенью изнутри																			
		Uchi-mata Подхват под одну ногу выполняется с заведением																			
		Hiza-guruma Передняя вья подсечка в коленно																			
		Kata-juji-time Удушение середи скрещивая руки (одна ладонь вверх, другая вниз)																			
		Okuri-eri-time Удушение сзади двумя отворотами																			
		Kata-ha-jime Удушение сзади отворотом, выключая руку																			
		Hadaka-jime Удушение сзади плечом и предплечьем																			

Принимала комиссия: _____
Председатель комиссии _____

СОРЕВНОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОТОКОЛ

Нормативы по технической подготовке дзюдоистов,
для получения квалификационной степени 1-го КЮ – коричневый пояс

№ п/п	Ф.И.О.	1-й КЮ коричневый пояс										Оценка + Сдал Два минуса не сдал	
		Nage-waza					Ne-waza						
		Yoko-guuma - Бросок через грудь с падением скручивая в бок	Ushiro-goshi- Подсад опрокидывани-ем от броска через бедра	Utsuri-goshi- Бросок через бедра, после подбива через грудь.	О-guuma - Бросок через ногу вперед скручиванием под выставляющую ногу	Ashi-guuma - Бросок через ногу скручиванием под отставляющую ногу	Natai-tsuikomi-ashi- Передняя под-сечка под отставляющую ногу	Ura-nage-бросок через грудь про-гибом	Ude-hishigi-sanka-gatame- Рычаг локтя захватом головы и руки ногами	Ude-hishigi-waki-gatame- Рычаг локтя с захватом руки подмышку	Tsukomi-jime- Удушение спереди двумя отворотами	Sanka-gu-jime- Удушение захватом головы и руки ногами	

Принимала комиссия: _____
Председатель комиссии _____

(форма 3-Д)**СОРЕВНОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОТОКОЛ**

Нормативы по технической подготовке дзюдоистов,
для получения квалификационной степени 1-го ДАН – Nage No Kata
Ф.И.О. ТОРИ _____ организация _____
Ф.И.О. УКЕ _____ организация _____

№	Комплекс технических действий	Ошибки				Всего
		Незначительные 1-2-3	Средние 5-6-7	Большие 10	Вып. не то 20	
	Церемония открытия (начала)					
	UKI-OTOSHI (выведение из равновесия вперед)					
	SEOI-NAGE (бросок через спину)					
	KATA-GURUMA (мельница)					
	UKI-GOSHI (бросок через бедро скручиванием)					
	HARAI-GOSHI (подхват под две ноги)					
	TSURI-KOMI-GOSHI (бросок через бедро с отворота)					
	OKURI-ASHI-HARAI (подсечка боковая по две ноги в темп шагов)					
	SASAE-TSURI-KOMI-ASHI (передняя подсечка)					
	UCHI-MATA(подхват изнутри)					
	TOMOE-NAGE (упор стопой в живот)					
	URA-NAGE (бросок через грудь)					
	SUMI-GAESI (подсад голенью)					
	YOKO-GAKE (боковая подсечка с падением)					
	YOKO-GURUMA (бросок через грудь скручиванием)					
	UKI-WAZA (подножка вперед седом)					
	Церемония завершения					
Всего:						

Судья: _____ Подпись _____

Сводный протокол по КАТА

г. _____ Дата _____

№	Ф.И.О.	ТОРИ/ УКЕ	Судьи					Баллы	Место
			1	2	3	4	5		

Гл.судья _____

Гл.секретарь _____

Таблица по КАТА Требования Международной Федерации Nage No Kata-Katame No Kata-Kime No Kata-Ju No Kata-Koshiki No Kata-Kodokan Goshin Jitsu

ДАН	Минимальный возраст	Классификация необходимая	Время после последней квалификации	Количество побед на официальных соревнованиях	Необходимые для сдачи КАТА
1 ДАН	15 лет	Коричневый пояс (КМС)	1 год	10	Nage No Kata
2 ДАН	17 лет	Черный пояс	2 года	10	2 КАТА
3 ДАН	20 лет	Черный пояс	3 года	12	3 КАТА
4 ДАН	24 года	Черный пояс	4 года	12	4 КАТА
5 ДАН	29 лет	Черный пояс	5 лет	Региональные требования	5 КАТА

Категории:

Категория	Спортсмены	судьи	Официальные лица	Национальные тренера	Клубные тренера
A	1-3-е место на Олимпийских играх и на чемпионате мира	IJF	IJF Continental	Атлеты категории «А»	
B	Национальная сборная взрослая (имевшие результаты на международных соревнованиях)	Continental	Национальная	Атлеты категории «В»	Международные соревнования
C	1-3-е место взрослого ЧРК	Национальная	региональная	Атлеты категории «С»	Национальные соревнования
D	Другие	Другие	Другие	Другие	Другие

ДАН	категория	Минимальный возраст	Время после последней квалификации	Необходимые для сдачи КАТА
6-й ДАН	A	30 лет	6 лет	Koshiki No Kata
	B	35 лет	8 лет	Koshiki No Kata
	C	40 лет	10 лет	Koshiki No Kata
	D	50 лет	12 лет или 25 лет с 1-го ДАНА	Koshiki No Kata

Литература

1. JIgoro Kano Kodokan Judo. - Токио, 1994.
2. Антонов В.В. Дзюдо. СПб., 2010.
3. Жаналин Б. Программа по дзюдо. Павлодар.
4. Дзюдо. М., 2000.
5. Спортивная этика Республики Казахстан – утверждена приказом Министра культуры и спорта Республики Казахстан от 28 февраля 2020 года № 51.
6. Закон Республики Казахстан от 3 июля 2014 года № 228-V ЗРК «О физической культуре и спорте».
7. IJF Academy <https://academy.ijf.org/>

Учебное издание

Житкеев Асхат Расулович
Масягина Варвара Геннадьевна
Шепетьюк Михаил Николаевич
Биабулин Талгат Зуфарович
Патопеня Николай Иванович
Акбергенов Иса Скакулы

ПОЛОЖЕНИЕ
о порядке аттестационной деятельности и
требований для присвоения квалификационных
степеней КЮ и ДАН по борьбе
ДЗЮДО

ИБ № 14875

Подписано в печать 12.10.2021. Формат 60×90 1/16.

Бумага офсетная. Печать цифровая.

Объем 10,3. Тираж 500 экз. Заказ № 8433.

Издательский дом «Қазақ университеті»

Казахского национального университета им. аль-Фараби 050040,
г. Алматы, пр. аль-Фараби, 71.

Отпечатано в типографии издательского дома «Қазақ университеті»

the *Journal of Applied Behavior Analysis* (1974), and the *Journal of Experimental Psychology* (1975).

There are a number of reasons why the *Journal of Applied Behavior Analysis* is the most widely cited journal in the field of behavior analysis.

First, the journal is published by the American Psychological Association, which is the largest and most prestigious organization in the field of psychology.

Second, the journal is published quarterly, which allows for a high volume of research to be published.

Third, the journal is published in English, which is the most widely spoken language in the world.

Fourth, the journal is published in a format that is easy to read and understand, which makes it accessible to a wide range of researchers and practitioners.

Fifth, the journal is published in a format that is easy to search and retrieve, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Sixth, the journal is published in a format that is easy to cite, which makes it convenient for researchers to cite the articles they use.

Seventh, the journal is published in a format that is easy to share, which makes it convenient for researchers to share their findings with others.

Eighth, the journal is published in a format that is easy to archive, which makes it convenient for researchers to archive their findings for future use.

Ninth, the journal is published in a format that is easy to access, which makes it convenient for researchers to access the articles they need.

Tenth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Eleventh, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Twelfth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Thirteenth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Fourteenth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Fifteenth, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Sixteenth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Seventeenth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Eighteenth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Nineteenth, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Twentieth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Twenty-first, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Twenty-second, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Twenty-third, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Twenty-fourth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Twenty-fifth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Twenty-sixth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Twenty-seventh, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Twenty-eighth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Twenty-ninth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Thirtieth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Thirty-first, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Thirty-second, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Thirty-third, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Thirty-fourth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Thirty-fifth, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Thirty-sixth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.